دیوان کوردی

(مستەفابەگی ساحیبقران)

ئامادە کردنی لە رووی نوسخەی
گیوی موکریانییەوە

دیوانی مستەفابەگی کوردی
وێنەی رووبەرگ:
ئەژمار:
چاپ: یەکەم ـ ١٣٨٧

ناوەرۆک:

ژیانی کوردی

ناوی مستەفا بەگە، کوڕی مەحموود بەگی کوڕی ئەحمەد بەگی ساحیبقرانە. هێشتا بە تەواوی ڕۆژی لە دایک بوون و کۆچی دوایی نەزاندراوە. بەلام بە رای هێندێک کەسان لە سالی ١٨٠٩ی زایینی لە دایک بووە.

بە پێچەوانەی ئامۆزای خۆی کە عەبدولڕەحمان بەگی ناوە و بەنازناوی «سالم» شێعری گوتووە و زۆربەی تەمەنی لە ڕێگای هاتوچۆی دوکتۆراندا تێپەڕ کردووە، مستەفا بەگ پیاوێکی بالابەرز و چوار شانە و بەقەلافەت و لەشساخ بووە و لە خێزانێکی گەورە و بەناوبانگی سلێمانی ناسراو بە(ساحیبقران) لە دایک بووە.

مستەفا بەگ هەر لە سلێمانی لای زانایان فێری خوێندەواری بووە و لە سەرەتای ژیانیەوە مرخی شێعر گوتنی هەبووە و بۆ نازناو وشەی "کوردی" بۆ خۆی هەلبژاردووە.

کوردی و هەلبەست

کوردی هەموو هەلبەستەکانی جوان و بێقۆرت و گریێ و دلگرن و زۆرتریان لە مەڕ دلدارین و هەر وەک باس کرا تەنیا لەهەلبەستی: (ساعیقە و بەرقی. . .)دا زۆر بە کورتی باسی پەلاماری دوژمنان بۆ سەر خاکی بابان دەکا.

"کوردی" لەگەل شاعیری مەزنی کورد، نالی هاوچەرخ بووە و بێجگە لە هەلبەستی کوردی، بە زمانی فارسی و عەرەبیش شێعری گوتووە.

نێوبانگی کوردی لە ئێرانیشدا دەنگ دەداتەوە پێی دەگاتە دەزگاری پاشەیەتی قاجار و بە هۆی نیشان دانی لێهاتوویی ئەدەبیی خۆی پاش خەلات وەرگرتنی لە لایەن پاشاوە، دەبێتە مامۆستای شازادەکانی سەردەم و دەچێتە ناو ئەنجومەنی ئەدیبان و بەسەر هەموو بوێژ و

ئەدیبانی تاراندا زال دەبێ. وەک دەلێن "کوردی"، جارێکی لە شەڕە هەلبەست لەگەل قائانی، شاعیری گەورەی فارسدا توانیوەیەتی بە سەریدا زال بێ.

کوردی لە لای بوێژەکانی کوردستان

جارێکی لە شێخ رەزای تالەبانی دەپرسن گەورەترین بوێژی کۆنمان کێیە؟ شێخ رەزا لە وەلامدا دەلێ: ئەگەر هەموو شاعیرانی پێشوومان زیندوو ببانەوە، هەر یەکەی رۆژێ جارێکی دەچوومە دیدەنیان؛ بەلام رۆژی پێنج جاران دەچوومە دیدەنی کوردی.

شاعیری نیشتمانپەروەری کورد، حاجی قادری کۆیی لەدیوانەکەیدا بەم چەشنە بە کوردی هەلگوتووە:

یەککە تازی فەساحەتی بابان	شاسواری بەلاغەتی کوردان
غەزەلی کردە بەربوتی کوردی	مستەفایە تەخەلوسی "کوردی"

نالی دەلێ:

موحەققەق مەشرەبی «نالی» لە شیعرا هەر وەکوو «خاکی»

خەیالی "کوردی"یە، بەیتی سەراپا زولفی دووتایە.

ژیانی کوردی

"کوردی" هەر وەک زۆربەی شاعیران و هونەرمەندانی راستەقینەی کورد و گەلانی تری جیهان، ژیانێکی ناخۆشی رابواردووە بە هۆی ناکۆکی بابانەکان و پەلاماری دوژمنان بۆسەر خاکی سلێمانی "کوردی" دل ناسک بەرگەی دیتنی ئەودیمەنە ناخۆشانەی نەگرت و بەرەو ئێران کۆچی کرد. پێویستە بگوترێ کە کوردی دووسێ جاریش سەری لە پاریس داوە و لە ئەنجومەنی ئەدیباندا وەرگیراوە. (لە بەر ئەوەی کە نیشتمانی بەجێ هێشتووە و ئاوارە و دەربەدەر بووە، ناز ناوی "کوردی" بە«هیجری» گۆڕیوەتەوە). ئەو جۆرەی کە دەلێن:

کوردی لە ساڵی ١٨٤٩ ی زایینی لە سلێمانی کۆچی دوایی کردوە و لە «گردی سەیوان» نێژراوە.

حەسەن توربەتی سروەی ژمارە / ٣٦

ئەم دیوانە

سەرجەمی شێعرەکانی ئەم دیوانە بێجگە لە شێعرێکی فارسی، لە دیوانی کوردی کۆ کردنەوەی گیوی موکریانی چاپی ٣ ساڵی ١٩٧٣ وەرگیراوە.

شیعرێکی فارسیش کە دەڵێ «ای ز شیپور تو جهان پر شور» لە کتێبی (شاعران کرد پارسی‌گو) نووسراوەی عەبدولحەمید حیرەت سەجادی، چاپی ئیحسان سالی ١٣٧٥ وەرگیراوە. نووسەر دەڵێ: خوالێخۆشبوو دیوان‌بەیگ لە کتێبی «حدیقه الشعراء»دا ئەم شیعرەی وەپاڵ (رەفعەتی نەهاوەندی) داوە و شاعر لە پیاهەڵدانی عەبدوڵلای شەیپوورچیدا کوتوویەتی، بەڵام لە بەیازێکی خەتتی شاعیرە کوردەکان کە لە کتێبخانەی مەرکەزی زانستگای تاراندا بە ژمارەی ٣٩٩٦ پارێزراوە و مێژووی تەواوبوونی نووسینەکەی ساڵی ١٣٠٤ کۆچی مانگییە ئەم شێعرە بەناوی مستەفا بەگی کوردی هاتووە.» ئێمەش بە پشت بەستن بەو کتێبە، شیعرە فارسی یەکەمان لەم دیوانەدا چاپ کرد.

هەر وشەیەک لە کروشەدا[ ] هاتبێت بەو واتایە کە یان خۆمان ئەم وشەمان داناوە و لە کتێبەکەی گیودا نەبووە، یان لەوێدا بووە بەڵام ماناکەیمان بۆ ساغ نەبوەتەوە. لە هەر شوێنیکشدا پێویست بووبێ شتەکان روون کراوەنەتەوە.

شیعرەکان

***

ئەگەر ئومێدی دڵ بێنێتە جێ ماهی جیهان ئارا
به خال هندوش بخشم سمرقند و بخارا را
لە بن خاری موغیلان وەسڵ ئەگەر بێ، ئارەزوو ناکەم
کنار آب رکناباد و گلگشت مصلا را
دووسەد جار گەر بە گوێی خۆم حەرفی ساردت بژنەوم، شادم
جواب تلخ مي زيبد لب لعل شكر خارا
لە ئیدراکی شکەنجی عوقدەیی زولفت پەرێشانم
که کس نگشود و نگشاید به حکمت این معما را
نەسیحەت بگرە گوێ، جانا! لە لایان زۆر بەتەعزیمە
جوانان سعادتمند، پند پير دانا را
خودا تۆبە لەدەست ئەو شۆخ چەشمانە، چ غەممازن!
چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغما را
کە شوعلەی تەلعەتی یۆسف تلووعی کرد لە چەهـ، زانیم
که عشق از پردة عصمت برون آرد زلیخا را
ئەگەر حۆری لە کەوسەر شوستوشۆی خۆی کا بە تۆ نابێ
به آب و رنگ و خال و خط چه حاجت روي زيبا را؟
کەلامی حافز ئەر دڵسەنجە، ئەمما "کوردی" وا چاکە
که بر نظم تو افشاند فلك عقد ثريا را

***

چاوی مەستت وا دیارە فیتنەیێ بەرپا دەکا
خانی دین وەک تورکی یەغمایی بە ناز یەغما دەکا
تورکی دیدەت بەو دوو قەوسی حاجب و تیری موژەت
بۆ گرفتی دڵ لە کاکۆڵت عەلەم بەرپا دەکا
چاوی فەتتانت دەکا سیرڕی نیهانی دڵ عەیان
واقعی هەر فیتنە ئەسراری نیهان ئیفشا دەکا
مەردومی چاوت کە دێتە سەر سوپاهی جان و دڵ
وەک قەجەر دایم بە قیرقاجی نیگەهـ دەعوا دەکا
چونکە هیچ شاهید لە نێوانمان نەبوو ڕۆژی ئەزەل
عەقڵ و دینم نایە مستی، ئێستە وا حاشا دەکا
گەر بە ناحەق بمکوژێ نابێ کە کەس مەنعی بکا
حاکمێ کافر بێ، سا ئەڵبەت عەدالەت وا دەکا
دڵ دەڵێ "کوردی" وەکوو من ئارەزووی وەسڵی مەکە
بۆچی تۆ مانع دەبی ئەم بەندە چۆن بێجا دەکا؟

***

ڕۆحی خۆم لێم عاجزە دایم کەوا زاری دەکا
ئای چ بێزارە لە خۆی فەریادی بیماری دەکا
هەر شەوێ وەعدەی ویسالت بێ هەتا ڕۆژ ناسرەوم
لەیلەتولقەدرە هەموو کەس حەز بە بێداری دەکا
دڵ لە قاپی تۆیە داییم، هەر کەسێ بێ دێتە لای
هەر غەریبێ کەس نەناسێ مەیلی هوشیاری دەکا
چاوەکەت بۆ قەتڵی ئێمە هیچ کە ئەندێشەی نییە
حاکمێ مەست بێ هەمیشە مەیلی غەدداری دەکا

عیللەتی بێ ئیلتیفاتی تۆیە نالەی سۆزشم
باعیسی شەرمی گوڵە بولبول کەوا زاری دەکا

***

ئەی رەفیقان بێن بە خەنجەر بمکوژن ئێوە و خودا
تا خەلاسیم بێ لە دەس هیجرانی یاری بێ وەفا
من وەهام زانی کە ئاهوو کەوتە داوم، ئێستەکە
خۆم خەلاس نابم وەها کەوتوومە ناو داوی بەڵا
تووشی یارێ هاتووم قەللاش و دوزد و حیلەباز
تورک ڕەفتار و تەبیعەت گاور و سۆفی نما
هات بە عەییاری دڵی لێ ساندم ئێستاش پێم دەڵێ
من لە کوێ تۆم دیوە؟ ئەی بێعار لاچۆ لێرە سا
من دەڵێم قوربان، دەڵێ (یا صاحب صوتِ الکَریه)
دوژمن ئەر بانگی دەکا (لَبیّکَ یا خَیرَ النِدا)
گەر رەقیب هەلێ ئیشارێکی بکا گاهێ لە دوور
هەڵدەسێ چەسپان لە سەر شانی دەدا جەڵدی عەبا
“کوردی” وا بەدبەخت و دڵ بێ سەبر و لەیلا بێ وەفا
ئەی خودا رۆ، دڵ وەها، تالع وەها، جانانە وا

***

دڵم نایە بەجێت بێڵم برۆم بۆ خۆم بە دنیادا
سەری خۆم هەڵگرم وەک شێت بە کێو و دەشت و سەحرادا
دەڵێم ناکەم هەڵێم راکەم عیلاجی دەردی سەوداکەم
کەمەندی تۆم لە گەردندایە سا چبکەم بەرم نادا
لە سینەی پڕ بڵێسەم هێند دەکێشم ئاهی گەرم و سەرد

خەلیلی تۆیە دڵ، بۆیە کەناریش پێی زەرەر نادا
ئەمن قەت مومکینم نابێ خەیاڵی تۆ لە دڵ دەرکەم
چ کەس بێ قووتی رۆح نابێ بژی بێ شک لە دنیادا
لەبەر فیکر و خەیاڵی کاکۆڵت قوربان وەها ماتم
شەو و رۆژ نابزووم ئەسڵەن نە بەملادا نە بەولادا
لەبەر فرمێسکی چاوانم هەتا فەرقم وەها غەرقم
لەبەر بڵقی نەفەس فەرقم دەکەن غەرقم لە دەریادا
مورەببی موشفیقی عیشقە کە “کوردی” کرا جگەر پارە
کە دەیزانی چ کەس بێ پارە هەڵناکا لە بەغدادا

***

شکاندی قیمەتی شەککەر، نەباتی لێوی شیرینت
گەیاندی مەرسیەی مریەم خەیاڵی رووی نیگارینت
لە بەردا چین بە چین هاتو بچین چینی لەسەر چین دا
چین بچین چین تا بە پا گێسویی چین چینت؟؟؟
حەنا بێ رەنگ و رەنگ تەڵخە بە رەنگی ساری گوڵ نادا
وەرە رەنگ کە بە رەنگی خوێنی دڵ ئەنگوشتی رەنگینت
قەمیسی یۆسفە بۆ چاوی تاریکم وەکوو یەعقووب
سەبا جارێک بەلاما بێنێ گەر بۆنی عەرەق چینت
گەر ئەهلی دڵ بە چاوی من نەزەر لەم شێوەیە ببڕن
دەزانن هەرکە قیمەی دڵ دەکا ریشوویی پۆشینت
هەتا کەی بێ وەفایی، بەسیە شیرین وەقتی شیوەنتە
سەراپا غەرقە دەر تیشەی جەفا، فەرهادی مسکینت
بە بەزمی لێوی شیرینت زەمانێ خوسرەو ئاسا بووم

درێغا تێکی دا سەیر و سەفا، بەدکاری بێ دینت
بە ریسوایی و رووتی من، رەقیب! تۆ کامەران نابی
هەتا تەسلیم نەبێ "کوردی" مەزەننە نایە تەسکینت

***

چێژتم ئەمرۆ ژەهری مار و رۆحی شیرینم نەهات
زامی کۆنەم هاتە ژان و مەرهەمی برینم نەهات
من خەمم خوارد و خەمیش خوێنی جگەرمی خواردەوە
بۆیە گریام چەند بەچەند، فرمێسکی خوێنینم نەهات
غەم سەری لێدام و یاریش قەت سەرێکی لێ نەدام
سەبر و هۆشم رۆییوە، غارەتگەری دینم نەهات
دڵ دەسووتێ چین بە چین دەشکێتە سەر یەک وەک فەنەر
خاوەنی رووی ئاتەشین و زولفی چین چینم نەهات
دیدە وەک هەوری بەهاران خوێن دەبارێنێ و سەدای
پێکەنینی غونچەیی نەو سەبزە پەرژینم نەهات
گۆی سەرم چەوگانی میحنەت دایە بەر خۆی رای‌فڕاند
وای عەجەب، بۆ شاسواری خانەیی زینم نەهات؟
کەوتمە وەختی مردن و غەم خستمیە حاڵی غەڕغەڕە
"کوردی" بێ کەس خۆم لە هیچ لایێ سەدای شینم نەهات

***

خۆشم، قوربان، بە بەندیخانە و زنجیر و سێدارەت
بۀ شرط آن کۀ ناری بر سر من طعن اغیارت
دڵم مەحبووسە جەرگم لەت لەتە عەقڵم لەدەس دەرچوو
بۀ تیغ حاجب و زلف کمند وچشم سحّارت

نەوەک هەر من بناڵێنم وەکوو بولبول لە هیجرانت
رقیبان سگ صفت گردند اندر باغ و گلزارت
ئەمن بووم باخەوانی باغەکەی تۆ ئێستە بێ مروەت
دگر چیند گُلت، من دیدۀ دارم بر خس و خارت
هەناسەم ساردە بۆ دووریت وەکوو مەیلت لە دووری من
دلم سوزد ز تاب نیم تن چون برگ گلنارت
تەبیب ناکا عیلاجی دەردی دووری دڵ، وەها چاکە
بَرَم این خستۀ پیش عارفی چون چشم خَمّارت
دەماغم ئەمرۆ عەترئالوود و موشک ئەفشان و گوڵ بێزە
مگر بویی صبا آورد ز سوی زلف تاتارت
گەلێ تاریکە دیدەم دوور لە دیدەی مەست و مەخموورت
دهانم تلخ گشتۀ بی لب لعل شکر بارت
عەزیزا ئەهلی میسرێ بوون بە کڕیارت بە گیان و دڵ
کنون (کُردی) تنِ چون ریسمان آرد بۀ بازارت

***

تالانی سەر و ماڵم چاوی رەشی فەتتانت
پابەندی دڵ و دینم کاکۆڵی پەرێشانت
وەک خەنجەری زیجەوشەن تا رۆژی حەشر دەتکێ
خوێنی دڵی مەزڵوومان لەو ناوکی موژگانت
تەسخیری دڵی کردم حەملەی سەفی موژگانت
هۆش و خیرەدی بردم لەعلی لەبی خەندانت
سەر لافی ئەوەی لێدا گۆی عەرسەیی بازیت بێ
پۆسیدە بوو، نەیبوو تاب، بۆ زەربەتی چەوگانت

بۆ چم دەویٚ ئەم قەلبە گەر نەیکەمە خاکی ڕێت؟
رۆحم بە چ مەسرەف دیٚ، گەر نەیکەمە قوربانت؟
خۆت بۆ ستەمان کەم بووی، بیستت قسەی ئەغیاریش
فیرعەونی زەمان، ئامان! گویٚ مەگرە لە هامانت
دڵ دائیمە وەک بولبول موشتاقی دەهەنوازە
تا ئاوی حەیات نۆش کا لەو خونچەیی پێکانت
رۆیی دڵی مەحزوونم، داخم ئەوە نەمزانی
دوو چاوی رەشت بردی یا زولفی پەرێشانت؟
باکم نیە مورغی دڵ بیکەی بە کەباب ئەمما
بیدە بە سەگ و مەیدە دەرخوردی رەقیبانت
رۆح مایلی بۆسێکە لەم دامەنی پاکی تۆ
مانع مەبە لەم خێرە، دەستی من و دامانت
عەزمت ئەمە بوو ئەی دڵ! ریسوام بکەی و کردت
دەست هەڵگرە لێم ئیتر سا خۆت بی و ئیمانت
بۆ تیری قەزا سینەم بۆت بوو بە سپەر قوربان!
بۆ تەجروبە سا تیریٚ باوێژەرە قەڵخانت
چاو قاتڵی عاشق بوو جادوو بەچە بوو عەییار
بۆ شوێنەونی دەسڕیٚ ئەم خوێنە بە دامانت
ئەزبەسکی فیراقی دی، وەک دۆزەخیان "کوردی"
یەکسانە لە لای ئێستا نەزدیکی و هیجرانت

***

وەک دوڕڕ و عەقیق نەخشە دەندان و لەبی ئاڵت
میسلی بەڕەزا پەخشە ئەگریجە و خڕخاڵت

پەنجەت لە حەنا مەگرە سوورێکی تەڵخ رەنگە
خوێنی دڵی من ئاڵە بەو پەنجەیی شمشاڵت
نەخلی قەدی چون سەروت چەند دڵبەر و مەوزوونە
سەیری کە چ شیرینە پاوانە و خڕخاڵت!

***

کوێر بووە هەر وەکوو یەعقووب بە خودا دیدە لە بۆت
سا بنێرە وەکوو یۆسف بە شفای دیدە لە بۆت
دڵ کە جێی خۆت بوو بە ئاوری غەمی هیجرت سووتاند
بۆچ بە دەست خۆت دەخەی ئەم ئاورە ناو مەنزڵی خۆت؟
دڵ لە دەس تورکی دوو چاوت چ دەبوو حاڵی ئەگەر
نەبوایە لە سەری تیری موژەت، تیغی برۆت؟
بەرگی رووتی بە هەزار خەرقەیی شاهی نادەم
چونکە مەحبووبە بە ناز پێم دەڵێی گاهیٚ (مچە رووت)
من کوتم کوژتمت ئەو سەبر بە بێدەنگی کوتی
کۆنە کرمانج! ئەمە ساڵێکە بەڵەد بووم لە درۆت
شەمعی مەیخانە فتیلەی نەبوو تا دوێنیٚ، شوکور
شێخی خۆمان بە شەڕاب دەڵقی گەدایی دەفرۆت
کە رەقیب دی من و یار پێکەوە نیشتووین، لە رقان
وەک سەگیٚ پەت بکرۆژیٚ، دەم و لێوی دەکرۆت
دڵی «کوردی» کە گرفتاری جبەی قرمزییە، بۆچ
دەکەن مەنعی بە خوێنی دڵ ئەگەر بەرگی دەشۆت!

***

بە داوی زولف و دانەی خاڵی سەر رووت

گرفتارە دڵی سەد عاشقی رووت
نیگاهی چاوی مەستی نیمە خابت
هەزاری وەک منی خستۆتە تابووت
سەبا گەر لابدا زولفت لە کوڵمەت
دەڵێم یا ماهە یا خورشیدە ئەنگووت
شکاندت لەشکری عەقڵ و شەکیبم
بە تابووری موژە و شمشێری ئەبرووت
لە چاهی ژێری لێوت وا ئەسیرن
هەزارانی وەکوو هارووت و مارووت
مەهە یا رۆژە یا رووی تۆیە دەرکەوت؟
شەوە یا زولفە یا خۆ موویی دڵجووت؟
ئەمە یا نوقڵە یاخۆ خونچەیی کام؟
ئەوە دەندانە یا دوڕ، یانە یاقووت؟
فیدای دەست و کەمانت بێت "کوردی"
دەپێکێ سێ و دوو هەم تاق و هەم جووت
***
قەوسی ئەبرۆ و موژەت تیر و کەوانە بە عومەر
نیگەهت قەیدی دڵ و ئافەتی جانە بە عومەر
بە شەرارەی خەمی تۆ نەخلی مرادم سووتا
باخی شادیم هەموو دەم فەسڵی خەزانە بە عومەر
تیغی ئەبرۆیی خەمت سوورڕەتی سەیفی عەلییە
باعیسی زەمزەمەیی شۆری جیهانە بە عومەر
بە عەلی سوێندت دەدەم شیعەی ئەگەر، رەحمت بێ

خۆ ئەگەر سوننیی، ئەی شۆخی زەمانە! بە عومەر
پەڕتەوی عارزی یار و دڵی سەد پارەیی من
قسەیی شەوقی مەهە و چاکی کەتانە بە عومەر
حەسرەتی ناو ئەگەر کووهکەنی بیمارم
دڵبەرم هەروەکوو شیرینی زەمانە بە عومەر
***
خەبەرێکم بدەنێ ئەهلی خەبەر! حەشرە مەگەر؟
رۆژ کەوا ئەمڕۆ لە مەغریب سەری هێناوەتە دەر
نووری مەهدی لەتەڕەف مەککەوە زاهیر بووە یا
غەڵبەیی کوردە لە بۆ کوژتنی من [کانی کەفەر؟]
ئەشکی خوێنینە لە چاوما بە گرێ وەستاوە؟
یا غوباری ئەلەمە باعیسی عومیانی بەسەر؟
خەوە یا وەسوەسەیە یانە بە رەئیولعەینە؟
ئەم عەلاماتە کەوا دێتە ئەبەر مەددی نەزەر؟
رۆحی شیرینە کە دەردێ لە تەنی مەهجوورم
یا مەهی من نیەتی ریحلەتە بۆ عەزمی سەفەر؟
بۆ سەفەر کەردەیی من بەدری فەلەک شایانە
بێتە سەر دەستی و بۆ رەددی عەدوو بێ بە سپەر
باوجوود تاکوو رەقیب یاوەری ئەم دڵبەرە بێ
هیچ تەفاوەت نیە بۆ من لە حەزەر یا لە سەفەر
دائیمەن دەستی دوعا دەگرم و شایەد زۆر زوو
شای سەفەرکەردەیی من بێتەوە بێ عیجز و زەرەر
سۆزشی «کوردی»یە یا جۆششی ئەییامی فیراق؟

ئاتەشی عیشقە مەگەر یا شەرەری ناری سەقەر؟

***

دڵ لە میحنەت کەیلە ئەی پیری موغانی بەزمساز!
هەر ئەتۆی بۆ بارەگای عەیش و تەڕەب مەسنەدتەراز
مەی حەرامە گەر بە فتوای موفتی و قەولی جەدید
پیری من جار جار بە قەولێکی قەدیم داویە جەواز
بانگ کەنە زاهید نومای رەندانی گۆشەی خانەقا
بێن، کە وازە دەرکی مەیخانان و خەڵوەتگاهی راز
خابی غەفڵەت نازڵە بۆ چاوی شەحنە و موحتەسەب
دەرفەتە جامێ ئەسەر کێشێ بلا بێ ئیحتیراز
با بە شەرتێ بادە مەردئەفگەن بێ، ساقی نەوجەوان
دیدەمەست بێت و کڵاو کەچ کات و دوگمەی سینە واز
زولف و کاکۆڵ و غولامانەی هەموو ئەفشان بکا
بێ بە زانوودا بدا جامێ بە عیشوە و شەرم و ناز
دەستی یار و گەردنی قەڕابە، لێوی جامی مەی
فێس و تەڕلگ بگرێ دەوری دیدەیی وەک باز
خاوکەرەی خانمە قەنارەی سۆڵ و سەوزەی نەسمە جان
رەقسی سەمکە، نازی شەهبە، ئاشووب و غەمزەی سەروی ناز
دائیرەی میسری چەقانەی گەوهەر و لەنجەی سەمەن
دەنگی چاوەش بێ بلا ها دێتە گیانم بێ نەواز
ئاغە زەننوون لێ بدا، سینە کەمان، حارس گرفت
ئەلکە تەنبوور و دەف و ئەسعەد بدا دەستێ لە ساز
مستۆ ئیبراهیمی ئاوڕەحمان نەوا و فەتحی حەزین

مستەفا ناری و سێگا، یۆنس بڵێ دەشتی و حیجاز
با رەسووڵ هەڵداتە راست، سالح بڵێ نیوەشەوێ
محێدین چوارگاە و قەرە دەنگی بڵند کا بۆ قەزاز
جار بە جار بە کزێکەوە هەڵسێ لە پەردەی زاهیری
یارەکەی عاشقکوژ و مەعشووقەکەی دوژمننەواز
موتریب ئەر وا بن فیدایان بن «نەکیسا» و «باربود»
ساقی ئەر وا بێ بە قوربانی دوو دیدەی بێ، ئەیاز
مەجلیس ئەر وا بێ هەزار جەمشیدی جەم فەڕاشییە
مەی ئەگەر وا بێ بەهای جامێکی، ئێران و حیجاز
رێ مەدەن لەو بەزمە شێخی تەکیە و سۆفی خانەقا
کۆنەلۆتی جندە پەروەر، سپڵەیی بەچچەنەواز
وا فەرەج بۆ نیکبەختی بێ بچێتە سەر حەقیق
کووسی رێحلەت لێ بدا دەرچێ لە مەنزڵگەی حیجاز
وا نیە «کوردی» مائیلی ئەو جۆرە ئەتوارانە بێ
لازمە شاعیر لە هەر چەشنێ بڵێ بۆ ئیمتیاز

***

کوللی عالەم وا بوون سەر گەشتەوو حەیرانی عیشق
هیچ کەسێ نازانێ ئەحواڵی سەر و سامانی عیشق
بادە پەیمانانی ئیدراک و کەماڵی عارفان
لەنگ و عاجز بوون لە رێ تەی کردنی مەیدانی عیشق
گەرچی غەوواسانی فیکرەت غەوتەوەر بوون موددەتێ
قەت نەبوون واقف لە قەعری بەحری بێ پایانی عیشق
سامری و سەحبان و جاڕوڵلاوو لوقمان و سەتیح

موخبیری کوللی عولوومێ بوون و سەرگەردانی عیشق
حافز و سەعدی و نیزامی و قەیس و جامی و دەهلەوی
فەیزخاهـ و مەعریفەتجۆ بوون لە شاگردانی عیشق
خوسرەو و مەحموود و فەرهاد هەر سێ شا و شازادە بوون
ئاخری بووشن بە بەندە و چاکەیی سولتانی عیشق
شەمس و مەولاناوو مەنسوور کەی بە سرِ مەحرەم دەبوون؟
تا نەیانخواردایە رێزەنانی سفرەی خانی عیشق
زاهیدا! خوێندووتە تەفسیری «لِکُلٍّ وَجْهَە»
قەت مەدە تەعنە لە مەستی و بێخودی رەندانی عیشق
مولتەجی نابم بە کەس «کوردی» لە دونیا و ئاخیرەت
رۆژی دیوانی خودا دەستی من و دامانی عیشق

***

تاکەی ئەم جەور و جەفایە؟ چاو خوماری سوخمە ئاڵ!
دڵ بە ناری فیرقەتت سووتاوە، رەش بوو وەک زوخاڵ
چاوی مەستت وا پەشێو و وەحش و وێڵی کردووم
قەت بە قەد زەرڕێک نەماوە عەقڵ و ئیدراک و کەماڵ
سەقفی چاوم بارِشی خەم وای لە سەر گۆل بەستووە
خوێن بە خورِ پێیدا دەچۆرِێ وەک تکەی وێرانە ماڵ
وەسڵی تۆ «یُحْیِی العِظام» و قالبی فەرسوودەمە
بێڵە تۆ تۆخوا بلا شاد بێ بە گەردم بای شەماڵ
رەشکی سەحرای چینە بۆ رەوت و نیگا و وەستانەوە
کەبکی کوهی زابولستانە بە نەغمە و خەتت و خاڵ
دڵبەری وا پرِ کەماڵ و عەقڵ و دانش کەم هەیە

وا مەزانە بێ کەماڵە چونکە تفڵە و خوردەساڵ
ئەی تەبیب! ئەر تۆ تەماتە زامی دەردم چارە کەی
تاکوو گەرما و گەرمە بۆم پەیدا بکە شەهدی ویساڵ
عاشقی خۆشە نە وەک وەک من غەریب و قورِ بەسەر
دڵبەرم وەک دوژمن و خۆم بێکەس و ئاشوفتەحاڵ
قافڵەی بیرم بە تاراجی خەمی دووری چووە
بۆیە وا "کوردی"! دوکانی دڵ لە مەعنا بوو بەتاڵ

***

ئەمن وەک پەرچەمی جانان، ئەمن وەک پەرچەمی یارم
لە لایێ خاو و سەرگەردان، لە لایێ مەست و بیمارم
دەبا بگریم، بناڵێنم، کەوا تێکچوو سەر و کارم
دڵم دانا لە رێی دڵبەر، نە دڵ بۆم بوو، نە دڵدارم
دڵم کەیلە لە میحنەت، وا رەوانە خوێن لە زامانم
لە گێژاوی بەلادا غەرقە سەر هەتا بە دامانم
لە دەستی کەچرِەوی گەردوون لە کوورەی فیرقەتی غەمدا
بە دایم هەر وەکوو قەقنەس حەریقی نار و حیرمانم
وەسییەت بێ مەبن دوودڵ کە نادا مەنفەعەت پێتان
منیش دوو دڵ بووم ئاخر ئێستە بۆیە وا پەشیمانم.
خودا تادای بە من وای دا بە جارێ وەسڵی دوو دڵبەر
. . . . فەلەک چۆن کردی تالانم
وەکوو «کوردی» لە دوو جەژن بوو لە ناو حیرەت و دەردا
ئەمیشم چوو ئەویشم چوو بە جارێ ماڵی وێرانم

***

عەزیزم! باعیسی عەیش و نیشاتم!
گوڵم! سەرمایەکەی ژین و حەیاتم!
دەزانی خۆ ئەمن سەودازەدەی تۆم؟
نەچیری ئاهوویی چاوی سیاتم؟
هەمیشە من لە کونجی دەرد و غەمدا
ئەسیری شەرت و مەحبووسی وەفاتم
بە ساڵێ جارێ قوربانی دەکەن حاج
ئەمن هەر دەم بە قوربانی وەفاتم
بە جاڕووبی موژەی چاوم هەمیشە
خەریکی مشت وماڵی خاکی راتم
لە شەوق و زەوقی عالەم بوومە فارغ
کە هەمزانوویی هیجرانی و بەلاتم
لە بەرچی وا لە من ئازوردە بووی تۆ؟
نیە رەحمت بە حاڵم لێو نەباتم
ئەگەر کردوومە تەقسیر و گوناهێ
هەزاران تۆبە بێ تا رۆی مەماتم
بە مەرگی تۆ وەها خەستە و زەبوونم
نەماوە زەرڕەیێ سەبر و سوباتم
***
تاکوو دڵ مابێ مەکۆشە قەت لە ئابڕوو بردنم
عیشق تا خۆش بێ مەکێشە رەنجی ریسوا کردنم
پێشەوای کاروانی بێ رەحمی هەتا ماوی ئەتۆی
هەڵگری باری جەفا و هیجران هەتا دەمرم منم

هەر ئەتۆم دیوە لە خۆم دڵسۆز و موشفیقتر بە خۆم
چونکە وا ساعی و عەجوول و تالبی بۆ مردنم
خۆ نواندن بەس بێ بە خوا رووی جیهان زانی کە تۆ
قادری بۆ کوژتن و تالان و زەجر و گرتنم
نازە یا خۆ مەیلە یا نەشئەت تلووعی کردووە؟
یا بە هوشیاری وەکی مەستی بەهانەی کوژتنم
تینوویی نەزعی فیراق و یادی جوللابی لەبت
جوبرەئیل یارم بێ باز ئیشکالە رۆح دەربردنم
بەخت یەک هیجرەت دوو و غوربەت سیان و دڵ چوار
من یەکم، چوار تەوقی ناحەق بۆچی چۆتە گەردنم؟!
گەر لە عیشقی سادەڕوویان دڵ بگۆڕم بێگومان
مورتەدم؛ یەعنی ئەسیری زولف و پوستانی ژنم
دڵ دەڵێ «کوردی» رەقیب دوژمنتە کۆنە لۆتییە
بۆیە وای کوت تا نەزانم کێیە دۆست و دوژمنم
***
جانا وەرە ئەم جەژنە بە قوربانی سەرت بم
بۆ تیری قەزای چاوی حەسوودان سپەرت بم
شادن لە تەماشای نەزەرت مەحرەم و ئەغیار
مروەت نیە تەنها هەر ئەمن دەربەردەرت بم
رازیم بەدەنم هەر وەکوو خاکی بەری پێت بێ
شایەد کە لە رێی مەدرەسەدا رەهگوزەرت بم
تۆ بەو دوو روخی خۆتەوە وەک شاهی و فەرزە
دایم کە لە پێش ئەسپەکەتا وەک نەفەرت بم

وا قاڵ و زەعیفم لە هەتیتەی غەمی دووریت
شایستەیە ئێستاکە کە ئاڵقەی کەمەرت بم
بۆ قەتڵی منی خەستە موژەت هەر وەکوو تیرە
ئەی من بە فیدای تیری نیگای پڕ خەتەرت بم
ئەر خەشمە، وەگەر لوتفە بە «کوردی» نەزەرێ کە
قوربانی غەزەب گرتن و گۆشەی نەزەرت بم

❊❊❊

ئەگەر مەیلت لە دڵ دەرکەم، غەریبی کۆیی دڵبەر بم
ئەگەر ساتێ لە یادم چی، هیلاکی ژەهری ئەژدەر بم
بە غەیری بۆسەیی چاوت ئەگەر قەسدی ویسالت کەم
بە شوعلەی قەهری تۆ یا رەب سەراپا قەتڵی ئەخگەر بم
ئەگەر یەک لەحزە سستی کەم لە ژێر باری غەمی عیشقت
بە میسلی پەنجەرە قوربان بە تەن سووراخی خەنجەر بم
لە سەر تەعریفی ئەگریجەت ئەگەر بێم وەسفی کاکۆڵ کەم
بە زەربی تیغی ئەبرۆی تۆ ئەمن مەقتوولی بێ سەر بم
ئەگەر یەک لەحزە غافڵ بم لە شوعلەی ماهی روخسارت
لە حەشرا بێ نەسیبی جەننەت و هەم حەوزی کەوسەر بم
گەدایی کۆیی جانانە بە شاهیی عالەمی نادەم
گەدایی خۆشترە بۆ من لە شاهی، گەر موخەییەر بم
ئەرێ یاران! بڵا «کوردی» لە بۆتەی فیرقەتە یەکجار
خولاسە و بێغەش و مەقبووڵی عالەم هەر وەکوو زەڕ بم

❊❊❊

عەزیزم! نووری چاوانم! حەبیبم!

سەبووری بەخشی جانانی شەکیبم!
وەرە رەحمێ بە حاڵم کە عەزیزم!
لە یار زویر و لە مەسکەن بێ نەسیبم
رەهندەی دەستی کەس نیم خۆت دەزانی
فیراری جەوری ئەغیار و رەقیبم
دوو شەش بۆ داوی نەگبەت هەر لە رێدا
لە بەختی شەشدەر و یاری عەقیبم
ئومێدی زیندەگیم ناوە بە لاوە
کە قاتڵ بوو بە جەڕڕاح و تەبیبم
عەجوولی و وەحشەتی ئەم وەختە خۆم بووم
کە دیدەت بوو بە ئوستاد و ئەدیبم
ئەمەی دەیڵێم ئەگەر ئیغراقە «هیجری»
هیلاکی دەستی «مەیتەن قرمزی» بم

❊❊❊

کێ دەڵێ دڵبەر بەخیلن؟ ئەمڕۆ وەڵڵا دڵبەرم
بەردی ژێر پێی خۆشی حەتتا هەر دەهاوێ بۆ سەرم
ئەو، سەگی سەد ساڵ جەفاکێشی لە هیچێ دەردەکا
وای بە حاڵی من، کە سێسەد پایە ناماقووڵترم
ئیلتماسی کوژتنم لێ کرد، کوتی نازانی تۆ
من چەپەڵ ناکەم لە خوێنی هەر سەگێدا خەنجەرم
پێم وت ئاخر تۆ دڵی من کوێ دەبەی؟ توند بوو وتی
های بە تۆچی؟ ماڵمە خواهیشتمە هەر کوێی بەرم
رۆح لە کوێدا خۆی نیهان کا ئەر لە بەر تیری موژەی

کونکونی کردووە وەکوو بێژنگ جەمیعی پەیکەرم
هێند وتت لاچۆ سەرت با بێت پشتت کەندەلان
چاهی غەم کەوتە دوام و بای فیراق کەوتە بەرم
ئەی فەلەک! مروەت کە من بەو قالبی پڕ دەردەوە
جەوری تۆ یا نازی یار یا جەوری ئەغیار هەڵگرم؟
ڕۆح و دین پێشکەش دەکا هەر کەس، منی بێ دین، خودا!
سا چلۆن ئەو لاشە فەرتووتە و زەعیفەی بۆ بەرم؟
شاهی ئیقلیمی وەفا نازانی ئەی «کوردی» منم
فەقر و فاقە، تاج و تۆمارمە و گەدایی ئەفسەرم

❋❋❋

عەزیزم! وا لە دووریت دڵ فیگارم
کە خوێن دەڕژێ لە دیدەی ئەشکبارم
وەها فرمێسکی خوێنین دێ لە چاوم
وەکوو دامانی ئەلوەندە کەنارم
لە گەردی قاسیدی یەئسی ویسالت
بە کوللی کوێرە دەیدەی ئینتیزارم
کە ئوممێدی ویسالی تۆم نەماوە
بە مەرگی تۆ بە مەرگ ئومێدەوارم
لە چاوی خۆت بپرسە ئەو دەزانێ
کە من بۆ وا عەجوول و بێ قەرارم
مەکەن مەنعم کە سەرگەردان و وێڵم
بە دەس عیشقە زەمامی ئیختیارم
لە گەڵ عیشقت وەها یار و ئەنیسم

لە تۆش حەتتا بە کوللی بەرکەنارم
وەکوو مەنسوور ئەگەر بیشم‌سوتێنن
«انا القادر» دەڵێ گەرد و غوبارم
ئەگەر تاڵع ببێ «کوردی» سزایە
بە حۆققە دوڕڕ و گەوهەر کەن نیسارم

❋❋❋

حۆریی باخی جینانی یا گوڵی باخی ئیرەم؟
امِ نُجُومُ العَرشِ؟ أَم شَمسٌ عَلَی فَوقِ العَلَم؟
سەرکەشی ئێڵی گەلاڵی شۆخی بابان و عیراق
نورُ ابصارِ العَرَب ظِلُّ الرُّؤَساءِ الْعَجَم
کوژتن و عەفوت لە لای من هەردوویان هەر ڕەحمەتن
لو تُمتِنی تَرحَمنی لو تَعفِنی عین الکَرَم
ئاخری کوژتت بە هیجران ئاسکەکەی بەرماڵی خۆت
کَم نَدَیتُ بالنّداءِ لا تَقْتُلِ صَیدَ الحَرَم
کوژتمت ئەمما لە ئاخردا پەشیمانی دەبەی
یا حبیبی بعدَ قَتلی لاحصولَ فی النَدَم
وەک تەبیب ئەر بێی و عیلاجی ئەم برینانە بکەی
أُعْطِکَ الرّوح لَئِن تَقبَلْهُ فی حَقِّ القَدَم
سەد کە مەحزوون و نەخۆشم نامەکەت گەر بێتە لام
یَندَفِعْ حُزنی و ما یَبقی مِن القَلبِ اَلَم
گەر وەکوو عیسا لە پاش مردن بە سەرما ڕابری
تَجمَعِ العَظمَ الرَّمیمَ تُحیِنی بعدَ العَدَم
چونکە نامەی دەردی «کوردی» قەت نەهاتە ئینتیها

تَمَّتِ القِرطاسُ، جَفَّ الحِبرُ و انشَقَّ القَلَم

***

ڕەفیقی کونجی میحنەت عاجزن هەر شەو لە ناڵینم
گورێزانن لەبەر لێشاوی مەوجی بەحری ئەسرینم
ئەگەرچی ڕۆژ و شەو مەشغووڵی نەغمەی موتریبیم ئەمما
لە خەم خاڵی نیە ساتێ دڵەی مەحزوون و خەمگینم
تەبیب دێنێ دەوای دەردم بکا، خۆ من زەدەی دووریم
بە بێ داڕوویی وەسڵی، نابێ هیچ ئارام و تەسکینم
ئەگەر مومکین نەبوو وەسڵم، کە من مردم وەسییەت بێ
لە باتی قەوم و خێشانم لە سەر مەیتم بکا شینم
شەهیدی عیشقم و مەمشۆن و کفنم بۆ مەکەن یاران
گەواهی حەشرە بۆ دەعوای شەهادەت بەرگی خوێنینم
بە پەردەی زاهیری گەر بێ سەدای ئەو عاشقی یارم
ئیتر حاجەت نیە بێنن مەلا بۆ وەعز و تەڵقینم
عەبەس «کوردی» مەلائیک دێن دەپرسن مەزهەب و دینت
کە قادر خۆی دەزانێ من لە سەر کام مەزهەب و دینم

***

فەلەک! ڕەحمێ بە حاڵم کە بە غایەت دڵ پەرێشانم
ڕەهەندەی زێد و مەسکەن، دوور لە یار و قەوم و خێشانم
دەڵێن میهمان پەزیر و دڵنەواز و خاوەن ئیکرامی
دەسا بۆ کەیتە؟ وا من بێنەوا و دەروێش و میهمانم
عەزیز و خۆشەویستی کوللی عالەم بووم ئەمێستاکە
غەریب و بێکەس و تەنهانشینی کونجی ئەحزانم

چ میننەت گەر نەوازشت و تەعاروف کەی لە گەڵ مونعیم؟
بە من فەڕزە کە رووت و موستەحەققی خێر و ئیحسانم
لەبەر جەور و جەفای یاران نیە ناڵە و فوغانی من
هیلاکی لەوم و تەعنەی ناکەس و خەندەی ڕەقیبانم
ئەگەر بێت و بە ناحەق خۆت بکەی پەنهان وەکوو یۆسف
وەریدی عیشق و ریشی توهمەت و چاکی گریبانم
ئەگەر «کوردی»! دەپرسن مەزهەب و پیری تەریقی من
عەلی مەولامە، قادر پیرمە، مەحموودە سوڵتانم

***

تەشنە لەب تا کەی ڕەفیقی وەحشیانی بەڕ بکەم؟
تیغی خوێنرێژیت بکێشە تا دەمی پێ تەڕ بکەم
تاکوو لێم دوورە خەتی ڕەیحان و رووی گوڵ ڕەنگی تۆ
کوێر بم ئەر بێم سەیری ڕەیحان و گوڵی شەستپەڕ بکەم
وا لە بۆتەی عیشقتا قاڵە روخی زەردم ئیتر
قەت لە خۆ ناگرم لە کەس داوایی قەرزی زەڕ بکەم
ڕەنگی زەردیش چاکە بۆ کوێری ڕەقیب و دوژمنان
چونکە دوژمن شاد دەبێ گەر خۆم گەدا و موزتەڕ بکەم
کیمیای وەسڵت بە هیچ نایێتە دەستم، بێ ئەمە
بچمە غاری مەغریب و خۆم فێرە عیلمی جەڕ بکەم
من لە تەعنەی دوژمنی بێ بیر قوتار نابم، مەگەر
یا خودا مەرگم بدا یا هەردوو گوێی خۆم کەڕ بکەم
قەت مەڵێن یاران! لە گەڵ فیرقەت وەرە سازش بکە
شێت نەبووم وەک پەششە من خۆم تووشی بای سەرسەڕ بکەم

من لە گەڵ جەور و جەفات گەر لافی ئولفەت لێ بدەم
هەر وەکوو ئاهوو دەبێ خۆم جووتی شێری نەڕ بکەم
پێم دەڵێن «کوردی» فلان کەس یادی دووری تۆ دەکا
من لە ئەو چاک شارەزام، بیللا ئەگەر باوەڕ بکەم

***

لەیلەکەی بێ مەیلەکەی مەحبووبەکەی عەییارەکەم
شۆخەکەی پڕ حەملەکەی بێ رەحمەکەی غەددارەکەم
زاڵمەی لە خوا نەترسەی کافرەی بێ مروەتە!
قاتڵەی عاشق کوژەی جەللادەکەی خوونخارەکەم
گوڵبەدەن، سیمین زەقەن، خەت یاسەمەن، فەندەق دەهەن
ئەسمەرەی قەد عەرعەرەی ناز و نەزاکەتدارەکەم
نەوجەوان، ئەبرۆ کەمان، شیرین دەهان و نوکتەدان
تورک رەفتار و پەری روخسار و کاکۆڵدارەکەم
ئەی رەقیب! سەد جار دەرم کەی یا جوێنم پێ بدەی
ناعیلاجم هەر دەبێ بێم بۆ سەلاحی کارەکەم
ژەهری دووری چەژتووە «هیجری» ئەمێستا بۆیە وا
تەڵخ گوفتارە کەلامی لەعلی شەککەر بارەکەم

***

چاوەکەم! خۆ من بریندار خەدەنگی چاوی تۆم
زار و بیمار و گرفتاری کەمەند و داوی تۆم
وێڵ و سەرگەردان و خار و عاجز و ئاشوفتە حاڵ
دڵ بە تاڵانچووی سوپای کاکۆڵی تێکئاڵاوی تۆم
گەر دەپرسی داد و گریان و فوغانم بۆچییە

راستە باوک مردە نیم ئەمما جگەر سووتاوی تۆم
سەد کە تۆ فیکری ئەسیری خۆت نیە ئەمما ئەمن
خۆ دەزانی چونکە رۆژ بێ خورد و شەو بێ خاوی تۆم
من لە بەر پیری قەدم خەم نەبووە ئەر باوەڕ دەکەی
قەد خەمیدەی قامەت و باڵای وەکوو لاولاوی تۆم
قاتڵی من کەس نیە بوختانی ناحەق بۆچ بکەم
من شەهیدی خەنجەری موژگانی تازە ساوی تۆم
هەر کەسە عەبد و موریدی مورشیدێکە سا ئەمن
هەر وەکوو «هیجری» مورید و گیان فیدای هەمناوی تۆم

***

عەزیزم! من ئەسیری قامەتی نەوتوول نەمامێکم
غوڵامی زولف و ئەگریجە و غوڵامانەی غوڵامێکم
گرفتاری کەمەندی مەهوەشێکم تفڵ و بێ رەحمە
هیلاکی ناز و عیشوەی نیم نیگای ئاهوو خەڕامێکم
جگەر خوێنین و چاو ئەسرین و خوێن خوار و دڵەفگارم
خەریک و وێڵ و وەحشی مەهوەشی شیرین کەلامێکم
هەموو عومرم بە زایع چوو لە رێگای عیشقدا چونکە
گرفتار و ئەسیری داوی عیشقی تفڵ و خامێکم
رەواجی سککەیی ساحیبقرانی ملک و میللەت بووم
ئەمێستا وێڵ و سەرگەردانی گەرداوی عەوامێکم
شەهی ئیقلیمی عیشقم، پیری رەندانی خەراباتم
ئەگەرچی زاهیرەن تفڵ و نەزان و ئەبلە فامێکم
ئومێدی وەسڵ و دیداری نەما «هیجری» ئەمێستاکە

هەمیشە ئینتزاری نامەو و پەیک و کەلامێکم

***

تا کوو یار فیتنەی جیهان بێ سەبر و هۆش و عەقڵ و دین
بۆ دەوا دەس ناکەوێ ناویان لە سەر روویی زەمین
لێی دەپرسم بۆچ بە کل ساو ئەدەی موژە و ئەبرۆت؟
دەڵێ تیغ و تیر ژەهراو دەدەم تا هەر بە ناسۆر بن برین
دەست لە داوێنی دەدەم بێ ئاورێ دا لا، بەلام
مۆڕ دەبێت و پێم دەڵێ بەو لاوە، رۆڵە ئێمە نین
یار دەڵێن ئەمڕۆ رقی هەڵساوە یاران! بێنەوە
فەرزە بەلکوو دوو جوێمان بەر کەوێ، مەحرووم نەبین
خۆ عەزیزێ نامرێ بگرین بە بێ خەوف و خەتەر
بەو بەهانەش قوڕ بپێوین، تێر لە خۆشمان داوەرین
چاو لە گەرد و تۆزی فیرقەت کوێر بووە چار ناکرێ
تا جەلا نەدرێ بە خاکی ژێری پێی روحەل‌ئەمین
یار لە ترسانا خەوی لێ ناکەوێ باوەڕ بکەن
خێر، عەبەس بۆ قاتلان بۆ قەتڵی دڵ چۆتە کەمین
پادشا بم، تاکوو چینی زولفی ئەفشان کا شەماڵ
قافڵەی تالان دەکەم هەر تاجرێ بڕواتە چین
دڵ دەڵێ یار چۆتە کانی، بانگ دەکا، بغەڵتێ
ناوی «کوردی» بێ بە دەمیا، دا کە با ئێمەش بچین

***

ئەی دوڕی تاجی سەری شاهانی ئیقلیمی جیهان
شەمسی ئەفلاکی کەماڵ و شەمعی بەزمی عارفان

ئەی بە نادیدە، بە شوهرەت سەد وەکوو من عاشقت
وەی لە تاوی فیرقەتت عالەم هەموو رەنجیدە جان
سابیقەن پرسی کە دڵ ئەفسوردەو و سەوداسەرم؟
یا لە سەرمایەی هەوا و میهر و شۆری دڵبەران؟
واقعەن شیرین سوئالێکە، بلا لیکن دەبوو
مەسئەلە بڕوایە لای شەخسێکی دانا و حاڵزان
من دەڵێم شێواوە یەکسەر دەفعی کاروباری خۆم
ساچلۆن پێم دەکرێ ئێتر حەللی عوقدەی سائیلان؟
گەر دەپرسن مەنزڵ و شکڵ و لیباس و تائیفەی
ماڵیان نێزیک بە بەندیخانەوو ئاشی ئەحان
ئەسمەرە، لاغەر تەنە، بالامیانە، کەچ کولاە
ـسوخمە سەوزە، مەیتەن ئاڵە، چاو خومار، ئەبرۆ کەمان
عاشق و دانا و موئەددەب، وەحشی و مەغروور و عەجوول
گەهـ دەڵێ سندان بە عاشق، گەهـ دەڵێ چاوم قوبان
زوودخیز و توند رەوتە، مەستە دائیم چاو بە خەو
گاهـ بەدخوو و زاڵمە، گەهـ موشفیقە و شیرین زمان
سا لە هەر کوێ بێ کە مەستت کرد سوئالی لێ بکەی
رازی پەنهانی سەراسەر بۆت دەکا ئەڵبەت عەیان
رەهڕەوت قادر بێ بۆ ئیعتا و جەوابی مەسئەلەت
وەرنە "کوردی" ناتوانێ حاڵی خۆی بۆت کا عەیان

***

عەزیزان! من ئەوا رۆییم لە لاتان
لە مەزلوومان بلا چۆڵ بێ ولاتان

که ئێوەن پادشای لوتف و عەداڵەت
به خوا حەیفە بڕەنجێن گەداتان
ئەگەرچی خاک و خۆڵی رەهگوزارم
به سەرما خۆ گوزەر ناکا سپاتان
وەرە بنوارە چاوی پڕ لە خوێنم
به تەفسیلات ببینن ماجەراتان
که من رۆییم جەهەننەم پڕ مەکەن لێم
له من خاڵی مەکەن کۆشک و سەراتان
جەفاتان دام و کوژتمتان بە زاری
نزوولی رەحمەتە جەور و جەفاتان
ئیلاهی من ببم رۆژێ دوسەد جار
به قوربانی گەداوو پادشاتان
مەڵێن کەڵکی نەبوو رۆیی جەهەننەم
سەرم قەڵخانە بۆ تیری قەزاتان
نەسیمی کۆیی تۆ خاتر دەکا جەم
به بۆی توڕڕەی پەشێوی پانیاتان
منم سەر کردەتان بۆ لەشکری غەم
دەترسم من بڕۆم بشکێ سپاتان
ئەگەر سەبر و ئەگەر دڵ بوو، وەگەر رۆح
هەموو رۆیین، چییە ئیتر تەماتان؟
سەفەرمان چونکە ڕێی هات و نەهاتە
دوعامان بۆ بکەن ئێوەو خوداتان
تکای "کوردی" وەهایە ئێوە جار جار

بکەن یادی موحیببی بێ ریاتان

***

ناسحی موشفیق و وەی واعیزی ئاشوفتە دلان!
شاویری حائیر و وەی مودبیری ئەمری خەجلان!
چارەیی عیللەتی حیرمان و دەوای مەئیووسی!
مۆمیای شەربەتی سەودا سەر و رەنجیدەتان!
بەقیە دووزی جگەری لەتلەتی شمشێری جەفا
مەرهەمی سینەیی مەجرووحی سەنانی هیجران
وا رەگی عیللەتی بێچارەیی وەک من خەستە
بێ نزارەی روح و بێ تەجروبەیی نەبز و زەبان
زاهیرەن دەجلەیی لوتف و کەرەمت هاتەوە جۆش
بۆیە رەشحەی قەڵەمت جارییە بۆ تەشنەلەبان
نامەیێکت بە کەرەم کردبووە زیبی تەحریر
بۆ نەجاتی دڵ و ئارامی تەن و راحەتی گیان
مونشەریح بوو کە ئەگەر تۆ هەتە دەعیەی مەردی
قەت مەبە تالبی سیمین بەدەن و ماهـ ڕووخان
گوێ لەمن بگرە دەمێ ناسیحی پڕ لوتف و کەرەم
تا عەیان کەم بە تۆ ئەم دەردە، چ زاهیر، چ عەیان
ئەوی رووی داوە لەمن کاری دڵی بەدبەختە
وا منی کردووە بۆ تیری مەلامەت بە نیشان
بێدڵ و گوێ و نەسیحەت نەگر و سەرکەش و رەند
سپڵە و هەرزە و ئەوباشی بەدئەتوار و نەزان
تا لە لای من بوو لە مەنعی نەدەبووم قەت غافڵ

گەهـ بەلۆمە و هەڕەشە، گا بە دەخیل و ئامان
کە ئەویش زانی ئەمن ئەومە لەسەر مەنعی ئەوی
ناعیلاج ئاخری کردی لە منیش عەتفی عینان
سالە وەختێکی بوە ئێستە بە مەحکوومی کەسێ
فاریفول‌باڵە لە تەعنەی من و لۆمەی دیگەران
ئەوە سەر مەنشەئی ئیفساد و ئەمن بەدناوم
ئەوە موستەوجب و من کەوتمە زەجر و لێدان
گەر بەدەستم دەکەوێ شەرت بێ لەپێش چاوی تۆ
جارِس و موفتەزەحی کەم وەکوو«کوردی» لەجیهان

❊❊❊

ئەی حەکیمان! ئیوە بێن دەرمانی ئەم بیمارە کەن
سەبری ناسۆری برینی سەختی ئەم ئاوارە کەن
کوا رەفیقانی تەریقەت دەردی عیشقم چارەکەن؟
من دەڵێم تا رۆژی مەحشەر سەف بە سەف نزارە کەن
یا بە جارێ بمکوژن جەرگم بە خەنجەر پارە کەن
ئەی خودا چبکەم لە دەس جەوری رەقیبی بەد زمان
من دەڵێم دایم هەتا ئەم رۆژە نابێ روح و جان
نایەڵێ یارم ببینم یا بە زاهیر یا نیهان
ئاخ لە بەر زوڵمی رەقیبان وای لە تەعنەی دوژمنان
من کە ناڵێم، تۆ بڵێ بۆچی ئەوەم دەربارە کەن؟
من لە حەسرەت چاوی مەستی تۆ شەو و رۆژ ناڵەمە
بۆیە رازیم بەو جەفایە سەد شوکور بەو حاڵەمە
تۆ بەسە رەحمێک بە حاڵم چونکە سەختی تاڵەمە

خاکی بەر دەرگایەکەی تۆ مەسکەنی سەد ساڵەمە
حەیفە بۆ تۆ ئێستەکە لەم قاپیەم ئاوارە کەن
دەردی عیشقم چەند گرانە سەد کەرەت کەوتوومەوە
جۆگەلەی خوێنین دیارە وا بە سەفحەی روومەوە
باوەڕیت بێ من نەماوم تازە زیندوو بوومەوە!
لەت‌لەتی جەرگم گلێنەی چاوی پڕ کردوومەوە
خوێن بە خوڕ نایە مەگەر جۆماڵی ئەم جۆبارە کەن
روومەتی یارم لە پەڕڕەی گوڵ گەلێ ناسکترە
حەز دەکەم تۆ بمکوژی لەم حاڵە کوژتن چاترە
جەرگ و دڵ هێند بۆی بەتاوە پڕ لە پشکۆی ئاورە
کەس نەڵێ "کوردی" وەرە تۆ دەس لە یارت هەڵگرە
زەحمەتە، نابێ، مەگەر جووتم لەگەڵ سێدارە کەن

❊❊❊

دەروون زامدار و دڵ غەمگینە بێ تۆ
سەرم گێژ و تەنم بێ تینە بێ تۆ
خەوم بێ هۆشییە، بەرگم پەلاسە
خۆراکم خوێنە، شادیم شینە بێ تۆ
لە چاو ئەشک و لە دڵ ئاهم کە دەردێ
دەڵێی تۆفانی با و بارانە بێ تۆ
جێگام سەحرایە، وەحشیم یار و هاودەم
درک فەرش و کوچک باڵینە بێ تۆ
لە ئەشک و ئاهی تار ئاوێنەیی دڵ
جەماڵی زەرد و رەش رەنگینە بێ تۆ

سەرم سەمتوور و سینەم چەنگ و دڵ دەف
خەفەت بار و مەقام ناڵینە بێ تۆ
کەباب دڵ، خۆین مەیە، ساقی فیراقت
قەدەح چاو و مەزەم ئەسرینە بێ تۆ
دەروون گولزار و خوێن گوڵ باخەوان دڵ
فوغان بولبول، جەفا پەرژینە بێ تۆ
رەقیب رووترش و ئەشکی دیدە سوێرە
حەیات تەڵخ و ئەجەل شیرینە بێ تۆ
زومستان مەیلەکەت، پایز براکەم
بەهاری عومر و دین هاوینە بێ تۆ
ئەوا من بووم بە شا و سوڵتان و والی
تۆ خوا سا کاکە گیانە ژینە بێ تۆ
لە هاوسایان لە تاو ناڵینی "کوردی"
دوعای مەرگە، لەوێ ئامینە بێ تۆ

***

وا بە ئاسان عالەمێ تەسخیری تۆ بوون ماهڕوو
ساحیری یا ئەولیایی؟ راست بێژە ماهڕوو
دەس بە خەنجەر دێی و باز خۆت دەگری سا کەی
لێم دەدەی؟ ئینتیزاری کوژتنم زوو لێم دە یاڵڵا ماهڕوو
دڵ دەبەی بە دزی لە ناو خەڵقی دەڵێی خۆی داگیە پێم
من دڵم دا پێت بە راست؟ دادەی بزانم ماهڕوو
بێچووە جەللاد! خۆت لە ناو مەردوم بە سۆفی بۆ دەکەی؟
هیچ کەسی نەتناسێ، خۆم چاکت دەناسم ماهڕوو

پڕ دڵم خوێن کرد و دام پێت وا بەزوویی جێ بە جێ
باعیسی بەدمەستییە دەشکێنم پیاڵە ماهڕوو
رەنگی زەردت دیم دەڵێی "کوردی" بڕۆ بێنە بەهێ
بەس بیانوو بگرە وەختی بەی کوانێ؟ ماهڕوو

***

لە کونجی بێ کەسیدا فەردم ئەمڕۆ
زەلیل و زار و بێ هاودەردم ئەمڕۆ
گەواهی لافی عیشقی تۆیە قوربان
سرشکی سوور و رەنگی زەردم ئەمڕۆ
لە سۆزی عیشقی سەردی میهری تۆیە
دەروون گەرم و هەناسە سەردم ئەمڕۆ
وەکوو تەیرێکی گوم بووبێ جەناحی
هێلانەواز و هەرداوهەردم ئەمڕۆ
مەگەر سۆزەی نەسیمی وەسڵی ئەو بێ
موعەتتەر کا دڵەی پڕ دەردم ئەمڕۆ
لە عەرسەی وەسفی ئەو مەحبوبە لەنگە
خەیاڵی وەک سوارەی جەردم ئەمڕۆ
لە بۆ وەسڵی جەماڵی یاری "کوردی"
ئەگەر رۆحم نەدەم نامەردم ئەمڕۆ

***

لاڵ بم ئەگەر شەبیهی روخی کەم بە ماهی نەو
یا دڵ بدەم بە میهری نیگارێ بە غەیری ئەو
تەسخیری رۆم و غارەتی ئێران دەکا ئەگەر

کاکۆڵی زەنگباری بە هێرش بخا جڵەو
شادم، کە بەڵکوو بێتە خەوم یار و بەختەکەم
بەدبەختی نایەڵێ کە دوو چاوم بچێتە خەو
حاسڵ بە غەیری دەرد و جەفا و ئەلەم نیە
رۆژێ کە بێن زەراعەتی عومرم بکەن درەو
ئەمن و جەفا، فیراق و ئومێدی ویسالی یار
کاغەز رەفیقی رۆژمە، شەمعیش ئەنیسی شەو
“کوردی” دلێری عەرسەیی نەزم و فەساحەتە
جەولان دەکا هەمیشە وەکوو بەرقی تیژڕەو

***

لە غەم شاری دەروون مەعموورە ئەمشەو
بناغەی ملکی دڵ خاپوورە ئەمشەو
(رەوانسەر)! بۆ لە زیدی من فەڕەنگی
لەبەر دەرگای رەقیب مەسروورە ئەمشەو؟
ئەمن فەرهاد و شاهید بێستوونە
ئەتۆ شیرین، شەماڵ شاپوورە ئەمشەو
لە وەسڵت مەنزڵی دوور کەوتەوە دڵ
دووسەد مەنزڵ لە شادی دوورە ئەمشەو
برا گیان گیان و تۆ گیان ئەلوەدایە
هەوای کۆی تۆ دیگەر مەستوورە ئەمشەو
بە موژدەی وەسڵی تۆ دڵ شاد بێ حەقیە
کە هەر وەک حاکمی مەغدوورە ئەمشەو
لەمن ناپرسێ ئەغیار ئەی چ گەوجە؟

بە وەسفی لوتفی تۆ مەغروورە ئەمشەو
لە ناو ئەشک و لە رووتەی چاو شەهێنم
دڵ ئاهوو وار و چاو بێ نوورە ئەمشەو
لە سوبحی جەژن و شوبهەی مانگەشەو ئاخ؟
لە بەختی من دەڵێی دەیجوورە ئەمشەو
بە حازر باشی فەوجی غوسسە و ناڵە
وەکوو زیلەی ئەوەڵ شەیپوورە ئەمشەو
لە ناڵین مەنعی “کوردی” مەحزی کوفرە
فەقیر و ناخۆش و مەغدوورە ئەمشەو

***

سەدای سەمتوورە کەللەم گەرمە ئەمشەو
چریکەی بانگی دڵ بێ شەرمە ئەمشەو
بە ناخون کاری فەرهاد دێ لە دەستم
وەها شاهۆ لە ناڵەم گەرمە ئەمشەو
لە تەنیایی بە یادی رۆحی مەجنوون
خەیاڵی گەشتی دەشت و دەرمە ئەمشەو
غوباری خاکی وا حەق گەر بەهەشت بێ
لە دەرگای تۆ خەبەر ئاوەرمە ئەمشەو
دڵم وەک حاکمی مەغدوورە قوربان
تەمای سەنعاتەکەی ئازەرمە ئەمشەو
ئەگەرچی یار و یاوەر بوون بە دوژمن
خەمی بێ یاوەری یاوەرمە ئەمشەو
لە دەوریشم گەڕا پەروانە ناکام

لە سەر ڕێی وەسڵی نووری هیجرە ئەمشەو
کە چونکە بۆی ویسالی تۆی تێدایە
نەسیمی سوبح خەبەر ئاوەرمە ئەمشەو
سەرم شۆری ویسالی کەوتە سەر باز
دیسان “کوردی” لە دەردی سەرمە ئەمشەو

***

ئەرێ یاران! شەوی یەلدایە یاخۆ مەحشەرە ئەمشەو؟
سەدای عەبباسە یا ناڵە و فوغانی ئەسغەرە ئەمشەو؟
سوپای غەم هاتە تاراجی قەرار و سەبر و ئارامم
کە زانی ملکی دڵ بێ شەهریار و لەشکەرە ئەمشەو
موشەخخەس مردنم نێزیکە سایاران! خودا حافیز
لەبۆ قەسدی هیلاکی من موژەت وەک خەنجەرە ئەمشەو
هەناسەی ئاگرینم بێ سەبەب نایە پەی ئەندەر پەی
کە بەرگی قرمزی پۆشی دڵم وەک مەجمەرە ئەمشەو
لە ئیقلیمی مەلاحەتدا فەرید و نادری عەسرە
جلەوداری وەکوو قزڵ ئەرسلان و سەنجەرە ئەمشەو
بە خەتتی سەبزی روخساری جەماڵی ئاتەشین رەنگی
فرووغی شەمسی ئەعجازی خەلیلی ئازەرە ئەمشەو
چ حاسڵ تاسی ئیقباڵم دووشەش بێنێ ئەمێستاکە؟
کە داشی دڵ لە خانەی سەبر و هیجران شەشدەرە ئەمشەو
لە مەستیدا وەکوو (رەههامە) بۆ مەردی وەکوو (شید)ە
بە توندی هەر وەکوو تووسە، بە شۆخی جەعفەرە ئەمشەو
ئەوا “کوردی” لە کونجی بێکەسیدا زار و بیمارە

بە وەسڵی خۆت عیلاجی کە، کە حەججی ئەکبەرە ئەمشەو

***

شەوی یەلدایە یا دەیجوورە ئەمشەو؟
کە دیدەم دوور لە تۆ بێ نوورە ئەمشەو
دڵم وەک حاکمی مەغدوورە قوربان
خەلاتی وەسڵی تۆی مەنزوورە ئەمشەو
کە تۆی شای کەچ کولاهی دیدە مەستان
چ باکم قەیسەر و فەغفوورە ئەمشەو؟!
سروشکم نەخشی ناوی تۆ دەکێشێ
کە جێی سێدارەکەی مەنسوورە ئەمشەو
دڵیش مایل بە دیدەی تۆیە بۆیە
لە من وەحشی و رەمیدە و دوورە ئەمشەو
لە خەو هەڵساوە یا ئالۆزە چاوت؟
هەمیشە وایە یا مەخموورە ئەمشەو؟
لە دووریت من وەکوو بولبول دەناڵم
بە وەسڵت عالەمێ مەسروورە ئەمشەو
سوپای موژگان و تیغی ئەبروانت
شکستی فیرقەیی تابوورە ئەمشەو
ئەگەر یاران دەپرسن حاڵی “کوردی”
لە کونجی بێکەسی مەهجوورە ئەمشەو

***

زەمانی فیرقەتی یارانە ئەمشەو
شنەی بای هیجری ناودارانە ئەمشەو

لەسەحرای سینە خاری خەم رواوە
لە هەوری دڵ خەفەت بارانە ئەمشەو
لە پێی دڵدا سەدایێ دێت، مەزندە
زڕەی زنجیرەکەی جارانە ئەمشەو
کەبابی دڵ لە ئەشکی دیدە سوێرە
لەکن من جەژنی مەیخارانە ئەمشەو
لەسەر دڵ قەترەیی ئەشکم کە دەتکێ
خیزابی دەستی ئەغیارانە ئەمشەو
حەریری زەرد و سوورو رەنگی ئەشکم
مەتای کاروانی غەمبارانە ئەمشەو
حەیات و مەرگ و وەسڵ و هیجر و خۆشیم
دەڵێی هیجرانی بیمارانە ئەمشەو
مەکەن مەنعم لە ئاهـ و ناڵە "کوردی"
سەبووری خۆی ریاکارانە ئەمشەو

***

شوێنی دڵم هێناوە قوربان تاکوو دەرکی تۆ
یا شوێنی دەرکە، یا بدە دڵ، یا قەسەم بخۆ
تۆ دەس بە تیغ و پەنجە بە خوێن سوور و دڵ قەتیل
لەونیش سبووتی دەعوییە سا راست بێ یا درۆ
چاوت لە عەینی مەرحەمەتا قاتڵی دڵە
وەک لوتفی بەچەیی قاتڵە بۆ مورغی دەستەمۆ
ئەمشەو خەیاڵی زولفی سیات هاتە خاترم
بێچارە مارگەزیدە بوو دڵی زامی هاتە سۆ

بۆی خاکی ژێری پای سەگی دەرگای رەقیب دەکەم
چون رێ لەحاجب. . . . . دەرکی تۆ دەبوو
ئەی عەقڵ ئەگەر بە تەجروبە بۆ رێی عیشق دەچی
(مَن جَرَّبَ الْمُجَرّب)ت ئەر بیستووە مەچۆ
عەقڵیش دەڵێ وەکوو دڵ دەچمە کۆیی یار
"کوردی" فیراق بەلایەوە ئاسانە تۆش برۆ

***

ئەی موسوڵمانینە! نابێ پێم بڵێن چیم کردووە؟
دڵبەرم بۆچی وەها دەستی لە خوێنم خستووە؟
پەنجەکەی خوێناویە ئێستا دەکا حاشا گوڵم
سوێند دەخوا بە خودا دەڵێ بیللا ئەمن نەمکوژتووە
چونکە ئەمرۆ من شەهیدی کەربەلایی عیشقی تۆم
هەروەکوو کەو پەنجەکانت وا بە خوێنم رشتووە
چاوی مەستی فیتنەجۆکەت وەک سواری تورکمان
خەرمەنی عەقڵ و دڵ و هۆشی بە غارەت بردووە
پەرچەمت هەر وەک پەڕی تاوس کە دەدرەوشێتەوە
هێندە نەرم و سافە وا قورئان دەخۆی تووکی قووە
کێ خەلاسی دێ لە قوللەی قافی عیشقت چاوەکەم؟
زەحمەتە بیللا کە چونکە پڕ لە سیحر و جادووە
ئەو سیا والا لە دەورەی گەنجەکەی روخسارتە
پڕ عەجەب ماوم کەوا خۆمارە یاخۆ گیسووە؟
یا خودا دوور بێ لە چاوی بەد، تەماشاکەن گوڵم
هێندە باریکە قەدی، قورئان دەخۆی تاری مووە

***

لە دووری تووتیای خاکی قەدەمگات دیدە بێ نوورە
لە هیجری مەیی لەبی لەعلت، دڵ و [کوانێ] مەخموورە؟
شەهەنشاهی خەیاڵت مەجلیسی بەزمی لە تەن دانا
دڵم رەققاسە، سینەم چەنگە، ناڵەم ساز و سەمتوورە
خەیاڵت پێی دەزانی عاشقی تۆم تاکوو دوور کەوتم
بەڵێ ئێستا لە سایەی هیجر زۆر زۆر فاش و مەشهوورە
کوتم ئینساف بکە تا کەی ئەسیری چاهی دووریت بم
کوتی ئەی قوڕ بە سەر! عاشق بە دایم زار و مەهجوورە
لە ملکی دڵ ئەگەرچی باری کرد شادی بەڵان ئەمما
لە سایەی خێڵی غەم ئێستا لەجاران زێدە مەعموورە
دەڵێ واعیز وەرە لەم دڵبەرە دەست هەڵگرە پێم کوت
نەفامی خەر! ئەتۆ نازانی بەدعەهدی لە دین دوورە؟!
لە رۆم و تورک و فارس وێنەیی یارت نیە "کوردی"
لە چاوی بەد خودا حیفزی بکا بیللا دەڵێی حوورە

***

لە نووری لامیعی تەشتێکی راگرت و کوتی روومە
بە دۆشی ئەژدەهایی پڕ نێشی راگرت و کوتی موومە
تکام کرد قەتڵی من ناحەق مەکە سوننەت، کوتی فەڕزە
کوتم بۆ ئاگرت بەردایە عومری من؟ کوتی خوومە
کوتم تەنها منم کوشتەی ئەتۆ توند بوو کوتی گوم بە
دووسەد وەک تۆ لەهەر سوو کوشتەیی شمشێری ئەبروومە
کوتم تا کەی لە خانی وەسڵی تۆ نەومید و بێبەش بم

کوتی مردووت مرێ عاشق بەدایم زار و مەحرroومە
کوتم زەخمی دڵم بەس کارییە، توند بوو کوتی
لاچۆ، بە من چی؟ تیرەبارانی نیگاهی چاوی جادوومە
کوتم تەنها منم بەستەی ئەتۆ توند بوو جوابی دا
هەزارانی وەکوو تۆ بەستەیی زنجیری گێسوومە
کوتم رەسمی وەفاداری بە جێ بێنە، کوتی شێتی
وەفا بۆ دڵبەران "کوردی" لە ئەم دونیایە مەعدوومە

***

شەماڵ! جارێ بڵێ بەو سیخمە ئاڵەی دیدە مەخموورە
بە حوسنی عارزی خۆی حەیفە وا بێباک و مەغروورە
ئەمن بۆ فیرقەتی ئەو رۆژ و شەو دایم دەناڵێنم
لە دووری من، هەمیشە ئەو کە خۆش خەندان و مەسروورە
لە شادی دوورم و دوژمن، لەگەڵ غەم یار و دەمسازم
هەتا ئەو یارە دڵ ئازارە چاو بە خومارە لێم دوورە
بە عەکسی شەمسی روخسارت لە بەرقی نیمتەنەی ئاڵت
دەسووتێ دەسری عابید، دەڵقی زاهید، سەتری مەستوورە
هوجوومی قولموژەی سەر دڵ نیگاهی سەنگی هیجرانی
دەڵێی هێرش ئەسەر گاور دەکا تابووری مەنسوورە
کە سۆفاری موژەی خەم کرد و هێنای تا بەناگۆشی
موشەخخەس تیری موژگانی بە قەتڵی ئێمە مەئموورە
عەبەس ئیزهاری بێ رەحمی، نیگاهی زیللەتی عیشقە
کە ئەو دەستانە وەک دەستانی "کوردی" فاش و مەشهوورە

***

شێخ بۆچی لەسەر مەستی دەگەڵ من بە عیتابە؟
مەر دڵشکەنی و کافری کەمتر لە شەڕابە؟
عیشق ئەر غەمی هیجرانی نەبێ خۆشە، بەڵێ راست
بێ دەولەتی خۆی چاکە بەلاّن قۆرتی خەرابە
عاشق کە لە دنیا غەم و هیجرانە نەسیبی
سەد دۆزەخی بۆ تاو دە، چ باکی لە عەزابە؟
هات بۆم سەگی دەرگای و زریقایەوە دەیکوت
هەر لێی گەڕێ با بیگەزێ، ئازاری سەوابە
ئەی دڵ بە تەمای رەحمی لە یار؟ نابەڵەدی بۆچ؟
کەی رەحمی لە دلّدا بووە ئەو رافزی بابە؟
نامەم بە خەمۆشی کە جواب دایەوە زانیم
بۆ من نەنویسێ کە جوابنامە جەوابە
وەعزی عولەما "کوردی" لە ناو مەجمەعی عوششاق
بێعەینی قسەی قەوم و گوزارشتی عەزابە

***

ئاغە گیان! تۆ خۆت دەچی بۆ شار و من لەم غوربەتە
زەحمەتە یاران بمێنم من لە پاش ئەم فیرقەتە
هەر کەسێ شەهدی ویسال و ژەهری دووری چەژتبێ
ئەو دەزانێ دەردی دووری چەند گران و زەحمەتە
دێ بە تاو ئەشکی دوو چاوم هەروەکوو دەجلە و فوڕات
مەزرەعەی خەم سەوز و تێراوە لەبەر ئەم دوو شەتە
تا ئەسیری داوی تۆم رەحمێ بە حاڵم کە تۆ خوا
مودەیێکی تر لە دەستت رادەبوورم، دەرفەتە

دڵ ئەمانەت بوو لە لات ئێستا کە وا حاشا دەکەی
ئەی موسوڵمانینە! وەرنە سەیری ئەم بێ مروەتە
جەننەتە جێم چونکە ئەم شۆخە بە ناحەق کوژتمی
هێند شەریف و پاکە حەتتا کوژتنیشی رەحمەتە
روو لە قیبلەی مستەفا ناکەم دەڵێ "کوردی"
هەتا تاقی میحرابی برۆی دەرخا لە عالەم ئەم بوتە

***

سەدای کاروانی فیرقەت دێ دەڵێی سەر قافڵەچی یارە
زرەی پێشەنگی میحنەت دێ دەڵێی کالاّیی خەمبارە
ترنگەی تەپڵی باز ئاتلاّلی چاوەش دەنگی جارچی دێ
بە تیپی غەم دەڵێی نامەرد ئەسەر دڵ ئەمڕۆ یەلغارە
دەڵێی ئەسپی فیراق سمکۆڵ دەکا وا لێڵە بیناییم
دەڵێی تەپڵی فیراقیان ژەند کەوا گوێم پڕ لە هاوارە
لە پێش بەیداخی شادی، یار ئەوا ئەسپی دەئاخێوێ
لەسەر تیپی سوپا سالار و هەم پێشەنگ و دوندارە
مەزندە هەوری رەحمەت ئاسمانی عوشرەتی پۆشی
کەوا رووناکی رۆژ ئەمڕۆ لەبەر چاوم شەوی تارە
ئەمان سەر قافڵەچی کاروان! دەخیل سا چەرخەچی لەشکر!
جڵەو هەڵکێشە رەحمێ کە، کە جارێکە و هەر ئەم جارە
ئەوا ئێوە دەرۆن یەزدانە پارێز گارتان ئەمما
بەکێی دەسپێرن ئێوە، تۆ خواتان ئەم بریندارە؟
کە رۆیین تۆ خودا کێ بێتە سەر باڵین و ناڵینی؟
کە بمرێ کێ هەڵیگرێ و دەفنی کا ئەم موردە بێچارە؟

ئەگەر نایبەن لەگەڵ خۆتان، بە کوژتن ساعیلاجی کەن
کە بە خوا ئەو لە پاش ئێوە لە گیانی خۆشی بێزارە
بە یەزدان حاجەتی کوژتنی نیە هیجرانتان مەرگە
چ فایدە؟ هەروەکوو "کوردی" ئەویش گیان سەخت و بیمارە

***

بۆ گەڕانی ئاشی دڵ فرمێسکی چاو ئاقدنگەزە
غەیری هیجران و بەلا ئەسڵەن بە من نادا مەزە
هێند بەتاو هات خوێنی کوژراوان لە موژگانی سیات
ئەسپەکەت جاران سپی بوو ئێستە ڕەنگی قرمزە
هەر لەوێ ڕۆژ بوویە تیرەنداز شوکر پێکات دڵم
ئەی فیدای دەست و کەمانت بم کوڕەی چاو مامزە!
تیغی ئەبرۆت تیری موژگانت بە قەتڵوعامی دڵ
نووکی نێزە تاج بەخشە تیغی جەنگی چەنگزە
خاڵی رووت قوربان بە عەییاری دڵی خەڵقی دزی
بۆچی ڕێت دا بێتە ناو باخ ئەو حەبەشزادەی دزە؟
چاوی بیمارت کە دیم، روحمم بە حاڵی زاری هات
هەرکە تۆ غەمزەت هەڵستاندی لە ناو جەرگم چزە
وەزنی زەربی پەنجەت ئەمرۆ سەرفی رووی جانانە کرد
ئەی موعەللیم بۆ کزت کرد؟ دەک لە جەرگت چێ کزە
هەر کەسێ عاشق لە دەست هیجران خەلاس کا مەرد ئەوە
ئارێ فەرهاد تا حەشر مەمنوونی پوورە هورمزە
من بە ناری سینە جەرگم بۆ کەباب کرد ئەو دەڵێ
"کوردی" زۆر چاکە کەبابت، ئاخ چ فایدە بۆکزە؟

***

چاوەکەم دەرحەق بە من بە قسەی بەدی بێ پیر مەکە
بێ خەتا و سووچ و قەباحەت خۆت لە من دلگیر مەکە
هەر کە لێم عاجز دەبی تو خوا وەرە زوو بمکوژە
چونکە قەتڵم خێرە سا ئەم کارە قەت تەئخیر مەکە
ڕۆژی دیوانی خودا دەستی من و دامانی تۆ
قەت لە بۆ قەتڵی منی بێکەس لە کەس خۆت زویر مەکە
خۆت دەزانی من سپەر نانێمە بەر تیری جەفات
سا بە مروەت بە لەگەڵ من، شەڕ بە دەست و شیر مەکە
دەردی دووریت بۆ هیلاکی من بەسە مروەت بکە
حەیفە ئیتر قەلبی بیمارم نیشانەی تیر مەکە
تاکوو کونجی فەقر و گەنجی عاشقیت بۆ دەست بدا
قەت تەماعی عیلمی جەڕ و کیمیا و ئیکسیر مەکە
من وتم دین و دلی "کوردی" نەبەی، بردووتە خۆ
سا لەمەولا هەرچی پێت مومکین دەبێ تەقسیر مەکە

***

سەیدی دڵ بووم و ئەتۆ کوژتمت، ئارێ مەسەلە:
حَلّتِ الصَّیدُ لِمَن یَقبض، لاَ لِمَن قَتَلَه
یار وەکوو مەردومەکی دیدەمە، سەد حەیف ڕەقیب
لەبەر ئەم مەردومەکی دیدەمە هەر وەک سەبەلە
سۆفی! بیستوومە عەمامەت لە بەهای مەی دەکڕن
قوڕ بەسەر! فرسەتە بیگۆڕەوە نِعْمَ الْبَدَلَه
باخی عیشق ئەرچی لە دوور خۆشە لە بۆ عاشقی زار

بیخی عیجز و چڵی بەدبەختی و خونچەی ئەجەلە
سەد جەهەننەم لە حەشردا بەسە بۆ گیانی رەقیب
گەر بڵێن ئەجری گوناهـ کەردە بە قەدری عەمەلە
نازی بێ رەحمی و حیلەی دەغەڵی و ئاهـ و فوغان
بۆ من و یار و رەقیب قسمەتی رۆژی ئەزەلە
مشتەری، دیدەیی ئەو ماهڕووە و، زوهرە، جەبین
بەختی مەرڕیخە، روخی رۆژە، سفەت وەک زوحەلە
هێندە بەدبەختم لەگەڵ دەردەکەوم سەبر دەڵێ
ئەی خودا نامرێ لە کۆڵمان بکەوێ ئەم چەپەڵە
ئەی رەقیب! بەس بڵێ یار خۆشی دەوێ، من "کوردی"م
کۆنە رەندم بە خودا بەو قسە ناکەومە مەلە

***

تاری کاکۆڵت لە سەر سەفحەی روخت تاتارییە
خەت لە دەوری لێوی ئاڵت جەدوەلی ژەنگارییە
رۆیین و وەستانەوە و عیشوە و نیگاهێکت هەیە
نازە یاخۆ خەشمە یا رەحمی دڵەی خەمخوارییە
دڵ بریندارە بە پەیکانی موژەی خوێنرێژی تۆ
ناڵەیی زاری منی زاری لە گیان بێ زارییە
لێوی من موشتاقە قوربان! بۆ ئەسەر لێو نانی تۆ
رۆح لەسەر لێوم بە موژدەی وەسڵت ئینتیزارییە
عیللەتی ناڵاندنی نەی پێت بڵێم وەجهی چییە؟
بۆ فیراقی رووی حەبیبان دائیمەن هاوارییە
من چم و حەددم چیە عاجز دەبی لێم چاوەکەم؟

عەقڵ و دینم توحفەیە، گیان و دڵیش سەربارییە
تا کەی ئاخر حەسرەتی کاکۆڵەکەت پەنهان بکەم
(هیجری)، ئاشوفتە دڵی و کاکۆڵ پەرستی کارییە

***

رەنگی گوڵ گیانا! وەکوو روخسارەکەت رەنگین نیە
شەککەری میسری وەکوو گوفتارەکەت شیرین نیە
ئەهلی چین نەققاشی چاکن خۆ، بەڵان تەسویری تۆ
نەقشی خامەی کردگارە، کاری وەستای چین نیە
مەنعی من عەمدەن دەکا ئەغیارەکەت یاخۆ کەرە؟
تالبی پووش و گیا و جۆیای گوڵ و نەسرین نیە
من کە کوژتەی تیغی عەشقم رۆژی دیوانی جەزا
بۆچی شاهید بێنم؟ ئاخر کفنەکەم خوێناوییە
من کە ریسوا بووم و تەپڵی عاشقیم لێدا ئیتر
"کوردی"! ئەز پەروام سەر و ئیمان و گیان و دڵ نیە

***

ئەو سەرە بۆچی بە دایم پڕ لە عەشقی یار نەبێ؟
ئەو دڵە بۆچی بە دایم عاجز و غەمبار نەبێ؟
بۆ دەڵێن عاشق کەسێ لاف و گەزافێ لێ بدا؟
تا لە سەر گۆنەی نیشانەی جێگە گەزتەی مار نەبێ
هەرکەسێ بێت و بڵێ من عاشقم باوەڕ مەکە
تا بە پەیکانی موژەی مەحبووبەکەی زامار نەبێ
دڵ بە مەحبووبە مەدە مەششاتە گەر بێ و حیلەباز
ئەسمەر و قەد عەرعەر و خونخار و چاو بە خومار نەبێ

گیان فیدای مەحبووبەیێ بێ دڵنەواز و حاڵزان
هەمدەمی ناکەس بەچە و هەم سوحبەتی ئەغیار نەبێ
قەدری عاشق کەی دەزانێ چونکە تفڵە و بەدخووە؟
تا خەتی موشکین لەسەر سەفحەی روخی ئیزهار نەبێ
ئەو جەفا و جەورەی کە “کوردی” لەو نیگارەی چەژتووە
سەد کە بێعار بێ دەبێ بۆچی لە روح بێزار نەبێ؟

***

ئەمان! مردم عیلاجێ، سا لە رێی پێغەمبەرا چارێ
ویسال یا قەتڵ یا تەسکین لە هەر سێ بۆم بکەن کارێ
وەها سووتاوم ئەسڵەن تابی فەریادم نەما سادەی
رەفیقان نیوە سووتن، ئێوە نامەرد، عەرزە هاوارێ
لە کونجی سینە دەنگی ئای و ئۆی دڵ دێ بە مەحزوونی
وێران بێ، نەمدی ساتێ لێی نەیە ناڵەی بریندارێ
ئەلای هەرکەس دەچم مەنعم دەکا خۆت بۆچی ریسوا کرد؟
درێغ کوا حاڵ زانێ؟ رەببی تووشم بێنی بیمارێ
لە ژێر باری خەما وا شانی سەبرم رێشە ئێستاکە
فیراقی یار لەبەر ئاخر شەڕی لێم بوو بە سەربارێ
لە نەزعا پێی دەڵێم قوربان جەفا بەس بێ دەڵێ کافر
ئەمە چیت دیگە؟ تۆ سەگ مەرگی کارم ماگە پێت جارێ
سەبا! یارانی مەجلیس گەر هەواڵی من دەپرسن لێت
بڵێ کێشاویەتە مەیخانە چاوی بێچووە عەییارێ
دوڕ و یاقوت دەبارێ لەم کەلامە شیرینەی “کوردی”
خوا سا کوا لە دنیادا قەدر زانێ، خەریدارێ؟

***

شۆخی دڵ ئازاری یاری سەرسەری!
کافرەی تورکەی لە مەزهەب بێ بەری!
بۆچ لەلای تۆ قەتڵی عاشق واجبە؟
قەسدە سەر لێم دا بە دەست و خەنجەری
روح و تەن تەسلیمی شمشێرت دەکەم
گەر بزانم تۆی بە قەتڵم مشتەری
نیم نیگای چاوت دڵ و دینی رفاند
چاوەکەم! مەعلوومە تۆ تالانگەری
بەم سوپای کاکۆڵ و تابووری موژەت
فەوجی سەربازە لە پشتی لەشکری
ئەتۆی بەهرامی شێرئەفگەن کەوا
لائیقی تاج و نگین و ئەفسەری
شۆخ و مەحبووب و لەتیف و نازکی
چاو غەزاڵ و نەونەمام و نەوبەری
گەوهەرت “کوردی” وەکوو خەرموهرەیە
چونکە خۆت بەدتاڵعی، بەد ئەختەری

***

دڵ گرفتارە خودا چبکەم عیلاجی ناکرێ
زۆر زویر و عاجزە غەم دەستی لێ هەڵناگرێ
غەمڕەوێنێکی نیە بێچارە ساتێ بێتە لای
باری دەردی سووک بکا نەیهێڵێ غەم وا دایگرێ
هەوری میحنەت بەرق و بارانێ دەبارێنێ لە تاو

بای جەفای دێ خێوەتی کەیفی دڵم هەڵنادرێ
دڵ بە دەم دەردا دەناڵێ پێی خۆشە ئەم حاڵە زۆر
بەڵکە تەئسیرێ بکا فەڕشی وەفای بۆ راخرێ
رۆژ و شەو بەدکاری بێ فەڕ، کاری هەر بەدگۆییە
وا دەزانێ هەر دەمێنێ ئەم سەگە قەت نامرێ
"کوردی" دانیشە لە کونجی بێ کەسیدا دەنگ مەکە
بەڵکە پەیدا بێ لە بۆت جوابێ لەلایەن قادرێ

***

ناوی عیشق هەرگیز نەبووبایە لە دنیا، کاشکی
تۆی لە بۆ دەرمانی چاو نەبوایە پەیدا، کاشکی
هەر لە ئەووەڵ قورقوشم بکرایە چەشمەی مەنبەعی
ریشەیی گیاشی نەڕوایە لە سەحرا، کاشکی
کەس لە رەویەی عەشق و رێگەی عاشقی موخبیر نیە
شێت و شەیداتر ببووبایە زولەیخا، کاشکی
حاڵی مەجنوون خۆ لەرێی عیشقا [نەبوو] غەیرەز ستەم
عومری سەرفی بوت دەکرد لەجیاتی لەیلا، کاشکی
ئەسڵ ئەگەرچی عیشقە دڵ مایەی فەساد و فیتنەیە
ریشە کەن بایە لە سینەمدا لە مەودا کاشکی
دڵ لە سینەمدا نەماوە چاو گرفتاری دەکا
کوێر و نابینا بوومایە وەک [حەمیلا] ، کاشکی
"کوردی" ئەم وەختە کە زانیت چاو و دڵ دوشمن بە تۆن
خۆت کەنار گرتایە تا نەبوایی ریسوا، کاشکی

***

بۆ فریوی عاشقان و جەزبی دڵ وا ماهیری
رەنگە شاگردیت بکا میهتەر نەسیمی سامری
بەختی ئەو ئێستا دەسووتێ دەرسی سیحری پێ کوتی
وا کە تۆی بەردایە گشت عالەم بە مەکر و ساحیری
کافریش رەحمێ بە یەخسیر و زەلیلی خۆی دەکا
ساوەرە رەحمێ بە حاڵم کە ئەگەرچی کافری
گەر بە خەنجەر تیکە تیکەم کەی لە سەر رێم دابنێی
دەست لە تۆ هەڵناگرم هەر تۆم لە خەڵکی چاتری
چونکە هاو چەشنت لە ئیقلیمی مەلاحەتدا [نیە]
سا وەکوو خوسرەو هەمیشە لێدە کووسی نادری
هەروە کوو رۆح و دڵم دووری لە پێش چاوم دەڵێی
لەم دڵەی پڕ دەرد و میحنەتما بە دایم حازری
"کوردی" لێت بێ سەد ئەمانەت هەرکە ئەمشەو جومعەیە
تا سبەینێ قەت مەبە غافڵ لە زیکری قادری

***

لاوی قەد لاو لاوی من گەر بێ بە ناز چاو هەڵبڕێ
وا دەزانم شێخ لە من زووتر لە ئیمان وەرگەڕێ
رۆژێ بێجام کرد و ساتێ چوومە لای شێخ بۆ سەماع
وەک کوزە کەمتیاری پێ بێ دەسبەجێ لایدام لەڕێ
واعیز ئەمڕۆکەش ئەوا هەڵواخوری کەوتۆتە یاد
نەک لە رێگەت لابدا گوێ مەگرە لێی با هەڵترێ
وا رەقیب دەستی بە فیشاڵ کردەوە وەک بای غەزەب
بۆیە وا ئەمشەو لە بەزمی یار چرای من ناگرێ

خوێنی من بۆ شوێنوونی دەسڕێ بە پەنجەی قاتڵی
وەختە خۆی ئەنگوشتنما کا لێی گەڕێ با بیبڕێ
تیغ بە ملما دێنێ و بە درۆ دەڵێ نابڕێ قوبان
تیغی تۆ بوڕڕەندەیە هاوارە بەختم نابڕێ
پێم دەڵێ "کوردی" خۆ تۆ عاقڵ بووی بۆچ شێت بووگی؟
سیحری چاوی خۆت نەدیوە، حەقتە لۆمەم کەی لە ڕێ

***

کەوا دارایی زەڕ کوتەک، کەمەر چین، جوببە گوڵناری
کڵاو لار، چاو خومار، شیرین سوار، خاڵ میشکی تاتاری
کە مانی هاتە سەر کێشانی ئەبرۆی تۆ لە پاش چاوت
لە مەستی دەستی وا لەغزی کە کەچ هات خەتتی پەرگاری
گوڵ ئەمڕۆ خۆی موقابیل کرد لە لای خەڵقی بە روخسارت
بەڵێ هەر دەم دڕاو و هەرزەگۆن مەحبووبی بازاڕی
دوعام کرد چاوەکەت خۆش بێ کە خۆش بوو ئەمنی بیمار کرد
ڕەفیق! ئامان! دوعا کەن ڕەببی زاڵم هەر بە بیماری
ئەگەر تۆ ڕاست دەڵێی و قاتڵی دڵ بی، ئەدی بۆچی
درۆزن تیری موژگانت بە خوڕ خوێن دێ لە سۆفاری؟
وەکوو فەووارە خوێن دەتکێ لە گۆشەی میحوەری گەردوون
لە چاوەی چاوەکانی من لە دووریت هێندە خوێن باری
مونەججیم گۆشەیی چاوتی کە دی نووسی لە تەقویمدا
کە ئەمساڵ زوزەنەب تالع بووە، ئیفسادە ئاساری
ئەتۆش تەقلیدی زولفی یار دەکەی وا دیارە ئەی عەقرەب
حەیا هەروا لە چاودا، چی بڵێی ئەی کوێرە موختاری؟

چوار چت قەت مەکە خواهیش لە چوار کەس "کوردی" تا ماوی
لە خۆت عەقڵ و لە دڵ سەبر و لە بەخت ئیمداد، لە یار یاری

***

مەگەر ناڵینی من هاتۆتە گۆشی
کەوا کردوویە تەرکی سورخ پۆشی؟
خەڵاتی دڵبەری و شۆخی کە دەدرا
لە پاش یۆسف موزەییەن بوو بە دۆشی
بەهاری گوڵشەن و حوسن و جەماڵە
بە سوخمەی سەوز و دۆشی بادەنۆشی
فەلەک تۆش عاشقی وەک من، کە ئەمشەو
خەریکی ناڵە و گریە و خرۆشی
مەدە وەعزم لە تۆبەی عیشقی، زاهید!
ئەگەر ساحەب کەماڵ و عەقڵ و هۆشی
لە من بەدتر دەبی زاهید! ئەگەر تۆش
شەڕابی دەستی مەحبووبەی بنۆشی
غەرەز بۆ فەوتی "کوردی" بوو کە فەوتا
ئیتر بۆ کێیە ناز و خۆفرۆشی؟

***

بە ئەبرۆ و خەتت و خاڵ جوانی، بە باڵا چوست و چالاکی
بە زاهیر بێچووە دەروێشی، بە دڵ جەللادی سەففاکی
بە ئاوێنەی روخ ئەسکەندەر، بە جامی دیدە جەمشیدی
بە تەختی سینە پەروێزی، بە ماری زولف زەححاکی
سوپای خەت هات و غەیری تیغ کەسێ ناتوانێ مەنعی کا

بە دەریای عیلمەوە هیچم نەکرد با بچمە دەللاکی
لە رق باوکی بگرییم یا لە بۆڵەی دایکی هاوار کەم؟
لە زوڵمی خۆی بناڵم یا لەبەر جەور و جەفای کاکی؟
گەلی سۆفی ئەوا هاتن کە میراتی فەقێ بەش کەن
بەڵێ مەعلوومە خۆ وەحشی کە مرد سەگ دەچنە سەر لاکی
عەجەب دەست و گریبانم بووە "کوردی" لە دنیا غەم
مەگەر قسمەت بوو بۆ من رۆژی ئەووەل عیجز و غەمناکی؟

❊❊❊

نیم نیگاهی دڵبەری من دڵ دەرفێنێ بە خودا
نووکی پەیکانی موژەی خوێن دەتکێنێ بە خودا
چاوی مەخمووری وەکوو تورک لە خەودا هەڵسێ
شیشەیی جامی سەبوو دەشکێنێ بە خودا
تیرەکەی ئەمرۆ کە هێناویەتە سەر گۆشی برۆ
ساغەری بادەیی عوشرەت دەپژێنێ بە خودا
تاری کاکۆڵی کە ئەفشانە لە سەر مەیتەنی ئاڵ
رشتەیی گیان و دڵ و دین دەپسێنێ بە خودا
نەغدی فرمێسکی لە دەس مەردومی چاو سەند بە حوکم
باج لە دەس مەردومی ئاوی دەستێنێ بە خودا
مایەیی عیشق وەها پوختە دەکا مەردومی خام
خوێن لە نێو جەرگ و دڵ دەمەیێنێ بە خودا
قادرە "کوردی" لە بۆ قەتڵی هەموومان قادر
عیشقی ئەو زیندە دەکات و دەمرێنێ بە خودا

❊❊❊

برادەر! بۆچی وا بێ سوێند و شەرت و عەهد و پەیمانی؟
لە من بێزاری دایم یاری ئەغیار و رەقیبانی
ئەمن دادم لە دەست بێ عەهد و شەرتیت بوو ئەمێستاکە
لە سەر رێی بێوەفایی وا دیارە زۆر بە عینوانی
دەڵێن زۆر توند و بەدخوو تورکی یەکجار مەست و بێباکی
بە توندی و مەستی و بەدخوویيتا دیارە لە یارانی
بە تیغی ئەبروانت بووی بە جەللادی هەموو عالەم
دەڵێن دەروێش و سۆفی و تۆبەکار و نوێ موسوڵمانی
هەموو ئێران موسەخخەر بوو بە غەمزەی چاوەکەت گۆیا
لە لای خۆشت غەریب و بێ کەس و مەحکووم و میهمانی
لە ترسی موددەعی یارای روانینم نیە هەرگیز
بە فرسەت جار جارە مەر نیگاهێ کەم بە پەنهانی
دەزانی گەرمە بازاڕی جەماڵت تا دوو ساڵی تر
لەگەڵ کڕیارەکانت بۆیە یەکجار وا گرانجانی
لە لای هیچ کەس رەوا نابێ مەڕام و مەقسەدی (هیجری)
سەری حاجەت بەرە بەر بارەگای غەوسی سولەیمانی

❊❊❊

روخی وەک گوڵ تەنی وەک سیم لەبی وەک لەعلی رۆممانی
دەهان وەک فەندەق و غەبغەب وەکوو نارنجی ئێمانی
فەقێی یاخۆ نیزامی یانە خۆ پێشخزمەتی شاهی؟
دوڕی ملکی سلێمانی؟ رەئیسی ئێلی جافانی؟
بە حوسنی یۆسف ئاسات و بە خولق و لوتفی شیرینت
چراغی بەزمی خوسرەو، نووری دیدەی پیری کەنعانی

به زاهیر سادە لەوحی وەک روخت، وەحشی وەکوو دیدەت
لە دڵدا بۆ حەکیمی و عاقڵی، ئوستادی لوقمانی
عەرەب ئەندام و فارسی کەلام و تورک رەفتاری
نیگاهـ ئاهوو، رەوت کەبکی، زمان توتی خۆش ئەلحانی
ئەگەرچی قادری بۆ قەتڵی من، فیکرێ بکە قوربان
لە سەر سەفحەی روخت وەختە عەیان بێ خەتتی رەیحانی
وەکوو بولبول فوغان کە دائیمەن "کوردی" لە دەوری گوڵ
وەکوو قومری بناڵێنە لە تاو سەروی خەرامانی

***

چاوەکەم! زانیوتە بۆچی خەو لە چاوم ناکەوێ؟
چونکە من پێشخزمەتم، پێشخزمەتان نانوون شەوێ
رۆژ و شەو دایم لەبەر دیدەی خەیاڵم حازری
سا چ فەرقێکی هەیە بۆ من ئیتر ئێرە و ئەوێ؟
بەس نیە لێرە دەوێرم جار بە جار باست بکەم
نەمدەوێرا قەت لەبەر ئەغیار کە ناوت بەم لەوێ
دڵ لە تاو زامی فیراقت دائیمەن زاری دەکا
رۆژ بە رۆژ مەنعی دەکەم، باز دەردی سەختە و ناسرەوێ
عەقڵ و هۆشم داوە پێت لێشی دەتۆرێی ماڵوێران؟
دەوڵەتێکی مفت و بێساحەبە، بۆچی ناتەوێ؟
گەر موخەییەر بم لە نێوانی بەهەشت و وەسڵی یار
وەسڵی تۆ بۆ من جەهەننەم پڕ لە جەننەت نامەوێ
ئەی رەقیب! وێڵم لە دەستت لێرە بۆ لێم ناگەڕێی؟
باوکە کوژتەت نیم ئەرێ هەی بەدمەزەب چیت لێم دەوێ؟

هەروەکوو کێوی دەماوەندێ سەرم پڕ شۆڕشە
قەت تەمی هیجران و خەم ساتێ لە دەوری نارەوێ
گەردنی "کوردی" لە کێوی بێستوون مەحکەمترە
چونکە چەند ساڵە لە ژێر باری غەمایە نانەوێ

***

چاوەکەم بۆچی لەگەڵ عاشق ئەمەند دەعوا دەکەی؟
چونکە مەعشووقی بە قوربان عاشقت ریسوا دەکەی
دائیمەن کارت جەفا و هیجران و دەرد و غوسسەیە
قوڕ بە سەر عاشق، ئەتۆ مەعشووقی بۆیێ وا دەکەی
کۆمەڵی عاشق ئەمێستا وێڵ و سەرگەردانی تۆن
جارێ ناپرسی لە کوێن گۆیا لە لای خۆت چادەکەی
حاکمی، نابێ بە دادی بێکەساندا رابگەی؟
تۆ دڵی خەڵقی دەبەی ئێستاکە وا حاشا دەکەی
ئێمە وا رۆیین بە مەئیووسی لە لات دەوڵەت زیاد
دا بزانین عەبدی وەک ئێمە لە کوێ پەیدا دەکەی؟
دڵ ئەوا لۆمەم دەکات و پێم دەڵێ "کوردی" ئەمن
گەر شکایاتم حەقە بۆچ وا قسەی بێجا دەکەی؟

***

شَیَّخْتَنی بهجرکَ واللّه یاصَبی
رەحمت بِرا لەبۆ کەی و هیجرت هەتا بە کەی؟
دایم لە دەوری خاڵی روخت بێقەرارە دڵ
هەر وەک لە دەوری قوتبی فەلەک دائیرەی جودەی
وەک گوڵ جگەر بە خوێنم و وەک لالە دڵ بە داغ

بۆ سێوی رووت شەقایقی رووم رەنگی بوو بە بەی
هات جەیشی خەت لە سەفحەی رووت ماڵی کاولم
هیندووش تەماعی کردووە تەسخیری ملکی رەی
تا فەرشی جوودی تۆ لەسەر ئەم عەرزە راخرا
مەشهوورە فەرش بەزلەتی حاتەم بە ناوی تەی
بەهمەن سفەت بە تیری غەم ئەسفەندیاری دڵ
ئوردیبەهەشتی عەیشی بەدەل بوو بە مانگی دەی
(هیجری) لەبەر فیراقی ئەتۆ غەرقی هیجرەتە
رەحمت برا لە بۆ کەی و هیجرت هەتا بە کەی؟

❋❋❋

دڵ گرفتاری غەمانە چاوی جانانی دەوێ
لەعلی لێوی شەککەرین و گەوهەر ئەفشانی دەوێ
حەپسی چاهی میحنەت و دەرد و غەمی تۆیە مودام
بۆ شفایی دەردی خۆی وا ماچی کوڵمانی دەوێ
زەخمەکەی دڵ کارییە هەرگیز عیلاجی ناکرێ
وا لە گوڵزاری جەماڵت دەستە رەیحانی دەوێ
گاهـ بە وەسڵت دڵ فەرەحناکە لە غەم ئازاد دەبێ
مەستی جامی عوشرەتێکە قەترە بارانی دەوێ
بەسکی سەرگەردانی عیشقە ئیختیاری بۆ نیە
میسلی غونچە و زاغە و سیبی زەنەخدانی دەوێ
غەرقی بەحری حەسرەتە بیماری تیری غەمزەیە
ماچی کوڵمەی ئاڵ و لەعلی لێوی خەندانی دەوێ
(هیجری) ئەمڕۆ شەوقی دیداری بە سەردا کەوتووە

تەشنەیی دیداری تۆیە ئابی حەیوانی دەوێ

❋❋❋

تا کەی بکێشم ئاهی دەردناک
وەختە تەنم بە فڕاقت ببێ بە خاک
نەشئەی فیراقی تۆیە گرێی سوخمەی قرمزی
وا لێو بەبارم، رەنگ زەرد و سینە چاک
چاوم ئەگەرچی مەنزەرە بۆ کل تەلعەتێ
(واللّە ما نظرت بقلب الا سواک)
دەستم لە تۆ نەششتووە نەڕۆیوم هەتاوەکوو
خۆشە گیانە قەتڵی سەر و مەرکەزی هیلاک
غوربەت عەزیزم هەر ئاوی چاوە بە بێ رەقیب
ناوت دەهێنم هەمیشە بە بێ ترس و باک
عومرم ئەوەندە کافییە ساتێ بە بێ رەقیب
(اَنظُرُ الی جمالکَ روحی یَکُن فِداک)
شەرحی فیراقی "کوردی" بە کەس ناڵێم ئێستەکە
(اَروی جَمعَ حالَتی حینَ یَراک)

❋❋❋

وا بە ئاسان عالەمێ تەسخیری تۆ بوون هەی تەرەس
ساحیری یا ئەولیایی؟ راست بێژە ئاخر هەی تەرەس
دەست بە خەنجەر دێیت و بازی خۆت دەگری سا کەی لێم ئەدەی
ئینتزاری کوشتنی، زوو لێم دە یاڵلا هەی تەرەس
دڵ دەبەی بە دزی لە ناو خەڵقی دەڵێی خۆی داویە پێم
من دڵم دا پێت بەڕاست، دادەی بزانم هەی تەرەس

بێچووە جەللادی خۆت لە ناو مەردوم بە سۆفی بۆ دەکەی
هیچ کەسێ نەتناسێ خۆم چاکت دەناسم هەی تەرەس
پڕ دڵم خوێن کرد و دام پێت وا بە زوویی جێبەجێ
یەعنی من بەدمەستم، دەشکێنم پیاڵەی مەی هەی تەرەس
ڕەنگی زەردت پێم دەڵێ «کوردی» بڕۆ بێنە بەهێ
بەس بیانوو بگرە وەختی بەی کوانێ هەی تەرەس

***

ای ز شیپور تو جهان پر شور   وز نوای تو عالمی مسرور
از وصال تو ملک جان آباد   وز خیال تو شهر دل معمور
به هوای تو عاشقان دلشاد   به ولای تو دوستان منصور
گمرهان طریق حیرت را   سایه نور نخل وادی طور
نغمه‌ای رشک لحن داوودی   پاسخت حل مشکلات زبور
هم دلت دُرّ غیب را حقّه   هم لبت گنج راز را گنجور
ذرّه مشعل تو مهر بود آنچه   در کائنات کرده ظهور
مهر از مشعل رخت روشن   ماه از نور جبهه‌ات پر نور
جز صفاتت نگوید الاّ گنگ   غیر ذاتت نجوید الاّ کور
پایکوبان ز شوق و دست افشان   فاش گویم بناله پر شور
کای دَمَت نفخه سرافیلی   مورد واردات جبریلی

أنـت شَمْسُ الْهُدَی و نُورُ الحَق

أظْهِرِ الْحَقَّ یا ظُهُورَ الْحَق

این گدایان که خلق را ننگند   شهر یاران تخت و اورنگند
گنج در آستین و کیسه تهی   پای بر عرض و زیر سرسنگند
چون خزانه نهان به ویرانه   همچو گوهر نهفته در سنگند
همه پیل‌افکنان آهووش   ملک اخلاق و آدمی رنگند
گاه در گنج دلبری مبسوط   گه ز طول زمانه دلتنگند
طایر و هم و مسرع افکار   در بیابان وصلشان لنگند
هم در اقلیم دل چو سلطانند   هم بر افواج جان چو سرهنگند
از لب لعل و گیسوی مشکین   طبله در طبله تنگ در تنگند
دل ز کف دادگان شوریده   شوخ و شیرین و شاهد و شنگند
امّتانی که در مدارس غیب   کشف کشّاف و فرّق فرهنگند
از سرافیل عشق در یکدم   تا دم صور واپسین دنگند
با دد واقنس و جان به‌صدق و صفا   لیک با دیو نفس در جنگند
جان و دل را ز پرتو نظری   کُحل ابصار و صیقل رنگند
غافل از خویش و بیخود از هستی   واقف از روم و آگه از زنگند
گوش سوی خروش و دف بر کف   نای بر نای و چنگ بر چنگند
مطربان خموش نغمه سرای   با خروشی چنین هم آهنگند
کای دَمَت نفخه سرافیلی   مورد واردات جبریلی

أنـت شَمْسُ الْهُدَی و نُورُ الحَق
أظْهِرِ الْحَقَّ یا ظُهُورَ الْحَق

باز ز آیینه عکس پیدا شد شاهد معنوی هویدا شد
باز آن پرده‌دار پرده‌نشین چهره بنمود و عقل شیدا شد
همچو روح القُدُس پیام از خویش داد از آن پس به شکل عیسی شد
«اَرِنی» گر به طور شوق آمد پرتوانداز نخل سینا شد
باز آن شمع بزم خلوت غیب مجلس افروز و محفل آرا شد
باز زان نوشخند شیرینش عالمی پر ز شور و غوغا شد
جلوه‌گر شد به صورت وامق برقع افکند و عین عذرا شد
گَه به دنبال ناقه مجنون گَه به مَحْمِل نشست و لیلی شد
هدهدآسا خبر به ملک سبا برد و چون جم به تخت صنعا شد
شش جهت، چار بام و یک جوهر سه موالید و هفت آبا شد
گاه بر صورت خلیل آمد گاه در جسم لات و عَزّا شد
طوطی نطقم از خموشی رَست تُنگ شکّر شکست و گویا شد
ساقی بزم میرمجلس بود باز چون باده سوی مینا شد
گاه چون شمع و گه چو پروانه گاه خورشید و گه چو جربا شد
مدّتی در رکاب بنده خویش قنبری کرد و باز مولا شد
بر سر شاخ سقدره از دَم روح این سخن بر زبانم القا شد
کای دَمَت نفخه سرافیلی مورد واردات جبریلی

أنْت شَمْسُ الْهُدَى و نُورُ الحَق
أظْهِرِ الْحَقَّ يا ظُهُورَ الْحَق

خیز جانا نوای دیگر زن خرمنم را شرار نو در زن

دفع سودای قاصد غم را بر رگِ دل ز غمزه نشتر زن
موسی آسا بر غم سَحّاران یک عصائی به نفس اژدر زن
ضربت از تو، دل از تو، جان از تو خواه شمشیر و خواه نشتر زن
تو، شهِ تخت «مَا عَرَفناک»ی خیمه از ممکنات برتر زن
شاهبازِ نشیمن قُدسی تا سر برج لامکان پَر زن
ای که داری هوای دلبر ما نقش مهرش بهر دلی بر زن
کیمیای سعادت ار خواهی بر درش رُخ چو سکّه بر زر زن
گر در آن آستانه ره یابی پشت پایی به قصر قیصر زن
در نهندت به جبهه، داخ قبول داغ غم بر دل سکندر زن
سر به پای سگان کویش نه دست رد بر سریر سنجر زن
از سر افکن خیال افسر و زر سنگ درگاه دوست بر سر زن
قلم رد به پنج مصحف نه گزلک حک به چار دفتر زن
جرعه‌ای درکش و به دین آهنگ شور و غوغا بر اهل محشر زن
کای دَمَت نفخه سرافیلی مورد واردات جبریلی

أنْت شَمْسُ الْهُدَى و نُورُ الحَق
أظْهِرِ الْحَقَّ يا ظُهُورَ الْحَق

وقت قرب و وصال می‌بینم عشق را در کمال می‌بینم
با ندیمان به خلوت اندر راز خسرو با جلال می‌بینم
آنچه در کار نقش کرده ظهور ذرّه‌ای زان جمال می‌بینم
صف ارواح را در آن منزل جا به صف نعال می‌بینم

پرتو مهر طلعت جانان   بی کسوف و زوال می‌بینم
پاسخ حرف اهل آن مجلس   همه رمز و مثال می‌بینم
درس و بحث و بیان این مکتب   عاری از قیل و قال می‌بینم
حل اِشکال و رمز آن استاد   بی جواب و سؤال می‌بینم
طوطی نطقه را در آن محضر   پشت آیینه لال می‌بینم
طایر وهم را در آن گلشن   خسته و بسته بال می‌بینم
بُختی عقل را در آن هامون   بر دو زانو عقال می‌بینم
تشنه را زیر پای خضر نبی   چشمه‌ای بس زلال می‌بینم
در رکاب محمدی خود را   هندویی چون بلال می‌بینم
قطع این راه جز به لطف و دلیل   رهروان را محال می‌بینم
قدسیان بر فراز علّیین   ذکرشان این مقال می‌بینم
کای دَمَت نفخه سرافیلی   مورد واردات جبریلی

أنْت شَمْسُ الْهُدَی و نُورُ الحَق
أظْهِرِ الْحَقَّ یا ظُهُورَ الْحَق

وقت عیش است و صبح وموسم دی   خیز جانا بیار بربط و نی
از خراباتیان مست طلب   جام جمشید و تخت و افسر کی
تُرک تاتار و باده خُلَّر   رو سیهم گر، دَهَم به مُلْکَت ری
نخوری بر، ز نخل آزادی   نَبُری تا نهال کام از پی
پی کن اسب خیال رجعت را   تا بری سوی منزل او پی
نکنی طوف محمل لیلی   نکشی تا هزار لطمه می

ندهندت بحلقه مستان، جای   تا چو یاران نَغَلْطی اندر قی
پی ما گمرهان اگر گیری   پی بری سوی راه رشد از غی
ای پسر تا کی از پدر گویی؟   جود حاتم چه می‌کند به عُدَی؟
مستی و خواب و بیخودی تا چند؟   هستی و عُجب و سرکشی تا کی؟
بشنو این پند من به سمع قبول   گر زیان دیدی اَلضّمان علَی
تو، ظهور الحق از دو عالم دان   نائب فخر خاندان لُوَی
شد بساط سخاش چون مبسوط   گشت فرش بساط طائی، طی
ای خوشا وقت آن که حاصل کرد   دوستی با سگان درگه وی
چند عشقش بدل نهان دارم   سوختم، صبر و عاشقی تا کی؟
خواهم این قصّه بر سر بازار   فاش گویم به نغمه دف و نی
کای دَمَت نفخه سرافیلی   مورد واردات جبریلی

أنْت شَمْسُ الْهُدَی و نُورُ الحَق
أظْهِرِ الْحَقَّ یا ظُهُورَ الْحَق

ما پناه جهان بی پَنَهیم   راه گم کرده رهروان رهیم
بی‌کلاهان بوریا مسند   زیور تخت و زینت کُلَهیم
خاکساران راه خاک نشین   تاج و دیهیم و تخت پادشهیم
بر زمین اوفتاده سایه صفت   بر فلک نوربخش مهر و مَهیم
شهریار جهان معنی را   حامی ملک و حافظ سِپَهیم
چون سر زلف دلبران لرزان   سر پر آشوب و دل پر از گرهیم
گر چو احمد به قاب قوسینیم   ور چو یوسف به قعر تیره چَهیم

دیده بر بسته از نعیم دو کَون		بر ره دوست طالب نگهیم
گرچه خورشید چرخ توحیدیم		ذرّه نورِ مظهرِ اقلَهیم
چشم پوشیده از حجیم و نعیم		فارغ از هر ثواب و هر گُنهیم
ماندیمان رنج و بزم غمیم		طالب درد و شایق اَلَمیم
بسته زُنّار و کوفته ناقوس		ساکن دَیر و راهب صنمیم
پا به گل رفته، سر پُر از غوغا		دست بر جام و چشم بر کرمیم
نطق طوطی و شاهباز شکار		بلبل خُلد و آهوی حرمیم
گاه گریان بسان ابر بهار		گه نم ژاله گاه موج غمیم
خضر رفتار و منزلت ادریس		مصطفی طلعت و مسیح دمیم
گه چو سلطان ملک اجلالیم		بنده خاص و مفخر اُمَمیم
مُتَرنّم بذکر این نعمت		شاکر جود آن ولی نقعَمیم
کای دَمَت نفخه سرافیلی		مورد واردات جبریلی

أنْت شَمْسُ الْهُدَی و نُورُ الحَق
أظْهِرِ الْحَقَّ یا ظُهُورَ الْحَق